

Pennod 15: Gwaith i goed gwarchoddedig

CYFLWYNIAD

- 15.1 Gosodir amodau ar ganiatâd cynllunio i warchod coed sy'n bodoli ac i sicrhau bod rhai newydd yn cael eu plannu; a mae dyletswydd ar awdurdodau cynllunio wrth roi caniatâd cynllunio i sicrhau bod coed newydd yn cael eu plannu mewn achosion priodol.¹
- 15.2 Nid yw gwneud gwaith i goed yn ddatblygia, yn gofyn am ganiatâd cynllunio; a nid oes unrhyw ofyn cynhwysol arall o dan Ddeddfau cynllunio am gael caniatâd ar gyfer gwaith o'r fath.² Er hynny, mae pob Deddf cynllunio ers 1932 wedi gwneud rhyw ddarpariaeth ar gyfer gwarchod coed o werth arbennig. Mae'r ddeddfwriaeth sylfaenol berthnasol ym Mhennod 1 Rhan 8 DCGTh 1990. Mae'r is-ddeddfwriaeth yn Rheoliadau CGTh (Coed) 1999 ("y Rheoliadau 1999"), a oedd yn berthnasol i Loegr a Chymru yn y lle cyntaf, ond yn berthnasol i Gymru yn unig ers 2012.³

Gorchmynion Cadw Coed

- 15.3 Mae Adran 198 DCGTh 1990 yn darparu y gall gorchymyn cadw coed ("GCG") gael ei wneud gan awdurdod cynllunio i warchod coed a choetiroedd penodol os yw hi'n fanteisiol er lles amwynder.
- 15.4 O dan y Ddeddf fel y mae hi yn berthnasol yn awr i Gymru, bydd geiriad gorchymyn yn dilyn geiriad y gorchymyn enghreifftiol a oedd mewn grym ar yr adeg y gwneir y gorchymyn. Mae'r gorchymyn enghreifftiol presennol yn yr Atodiad i Reoliadau 1999. Mae manylion ynglŷn â gwneud a chadarnhau gorchmynion hefyd yn cael eu cynnwys yn y Rheoliadau. Gall gorchymyn gael ei wneud i ddod i rym ar ryw ddyddiad yn y dyfodol.⁴ Yn aml iawn, gwneir y gorchymyn dros dro, i ddod i rym yn syth ac aros mewn grym am chwe mis, ond bydd angen ei gadarnhau os nad yw i fethu.⁵
- 15.5 Ble mae gorchymyn wedi cael ei wneud, mae rhaid cael caniatâd yr awdurdod cynllunio i wneud unrhyw waith i unrhyw goed a warchodir gan y gorchymyn.⁶ Mae gwneud gwaith heb ganiatâd o'r fath yn drosedd, o dan adran 210.⁷ Gellir gweld manylion y system gynllunio - gan gynnwys yr esemptiadau niferus o'r angen am

---

¹ DCGTh 1990, adran 197.

² Gweler **para 17.74** ynglŷn â'r trwyddedau torri coed.

³ 1999 SI 1892, wedi'u diddymu i'r graddau eu bod yn berthnasol i Loegr yn OS 2012 Rhif 605, rheoliad 26(1).

⁴ DCGTh 1990, adran 199.

⁵ DCGTh 1990, adran 201.

⁶ Mae union hyd a lled y gwaith y mae angen caniatâd o'r fath ar ei gyfer yn dibynnu ar, o leiaf o dan y gyfraith bresennol, eiriad y gorchymyn dan sylw, a fydd yn ei dro yn dibynnu ar y dyddiad pan wnaed y gorchymyn.

⁷ Mae hon yn drosedd, tybir am nad oes modd troi'r gwaith anawdurdodedig am yn ôl.

ganiatâd, y weithdrefn lle gellir rhoi caniatâd, a'r effeithiau posib o beidio â chael caniatâd - fel y maent wedi eu gosod yn gyfredol yn y gorchymyn ei hun.

- 15.6 Bydd pob gorchymyn cyfredol wedi cael eu gwneud yn unol â'r gorchymyn enghreifftiol oedd yn bodoli ar yr adeg y gwnaed y gorchymynion. Gall gael ei nodi bod rhai gorchymynion mewn grym o hyd a wnaethpwyd mor bell nôl a'r 1940au. Roedd gorchymynion enghreifftiol yn arfer cael eu cynnwys yng nghylchlythyrau'r Llywodraeth⁸, ac yn fwy diweddar maent wedi eu cynnwys mewn rheoliadau (sydd yn eu tro wedi cael eu newid sawl gwaith).⁹ Mae hyn wedi golygu na fyddai unrhyw newidiadau i'r gorchymyn enghreifftiol, i gyd-fynd â pholisi newidiol dros y blynyddoedd, yn cael eu hadlewyrchu mewn gorchymynion sydd eisoes wedi cael eu gwneud. Mae'r dulliau gweithredu a gofynion eraill yn y gorchymyn - er enghraifft, yr esemptiadau o'r angen am ganiatâd, ac argaeledd iawndal - yn amrywio yn gyfatebol, yn dibynnu ar ba bryd yn union gwnaethpwyd y gorchymyn o dan sylw.
- 15.7 Mae hyn yn golygu bod pob gorchymyn yn hir o reidrwydd ac yn anodd ei deall i rai nad ydynt yn gyfreithwyr cynllunio - ac hyd yn oed yn fwy felly i berchnogion yr eiddo, contractwyr coed a swyddogion coed awdurdodau lleol.
- 15.8 Mae'r system ers sawl blwyddyn wedi cael ei gweld fel un anfoddhaol, a newidwyd y system o'r diwedd gan Deddf Gynllunio 2008. Gwnaeth Adran 192 y Ddeddf honno newidiadau sylweddol i Bennod 1 Rhan 8 DCGTh 1990, a gyflwynwodd system newydd lle gall yr Ysgrifennydd Gwladol a Gweinidogion Cymru wneud rheoliadau yn darparu ar gyfer côd rheolaeth annibynnol - yn weddol debyg o ran syniad i'r Rheoliadau Hysbysebion.¹⁰
- 15.9 Gwnaeth Adran 193 Deddf 2008 ddarpariaeth drosiannol, i'r perwyl y bydd unrhyw orchymyn a wnaethpwyd o dan yr hen system yn parhau mewn grym ond yn hepgor y darpariaethau i gyd ac eithrio'r rhai sy'n anghenrheidiol i adnabod y goeden a warchodir.
- 15.10 Daeth adrannau 192 a 193 Deddf 2008 (ac felly y darpariaethau newydd yn DCGTh 1990) i rym (gyda rheoliadau newydd) yn Lloegr yn 2012, ond nid yw'r system newydd wedi cael ei gweithredu yng Nghymru hyd yn hyn.
- 15.11 Unwaith y byddai y newidiadau deddfwriaethol perthnasol wedi dod i rym yng Nghymru, a chymryd bod y rheoliadau sy'n cael eu gwneud mwy neu lai'r un fath â'r rhai sy'n berthnasol yn Lloegr, mae'n debygol y bydd y system yn gweithredu fel a ganlyn:
- (1) bydd unrhyw reoliadau dan adran 202A DCGTh 1990 yn darparu bod unrhyw orchymyn newydd yn y dyfodol yn cynnwys manylion y coed neu goetiroedd a

---

⁸ Atodiad A i'r Memorandwm ar Gadw Coed a Choetiroedd, 1949; Atodiad A i Gylchlythyr 27/53; Atodiad A i ail fersiwn y Memorandwm, 1966.

⁹ Rheoliadau CGTh (Gorchymyn Cadw Coed) 1969 (OS 17), Atodiad (newidwyd yn 1975 OS 148, 1988 OS 963); a Rheoliadau CGTh (Coed) 1999 (OS 1892).

¹⁰ Gweler **Pennod 14**.

warchodir yn unig (wedi'u nodi gan atodiad a map), a nid y gofynion yn gysylltiedig â chaniatad ac ati;

- (2) bydd y rheoliadau yn darparu bod pob orchymyn newydd yn cael ei weithredu yn syth, ond bydd yn peidio cael effaith ar ôl chwe mis oni bai bod y gorchymyn wedi cael ei gadarnhau;
  - (3) byddant yn rheoli ceisiadau am ganiatâd ar gyfer gwaith i unrhyw goeden a warchodir gan y gorchymyn, ac apeliadau; a
  - (4) byddant yn darparu manylion gweithredu eraill, megis argaeledd iawndal.
- 15.12 Bydd methiannau i gael caniatâd o dan y rheoliadau yn drosedd o hyd, o dan adran 210 DCGTh 1990 - yn amodol ar eithriadau amrywiol, a ystyrir isod.¹¹
- 15.13 Roedd Adran 193 Deddf 2008 yn ddarpariaeth drosiannol, i'r perwyl y bydd unrhyw orchymyn a wnaethpwyd o dan yr hen system yn parhau mewn grym ond yn hepgor y darpariaethau i gyd ac eithrio'r rhai sy'n anghenrheidiol i adnabod y goeden a warchodir.
- 15.14 Bydd hyn yn darparu system llawer symlach, a fydd yn haws i'w defnyddio gan berchnogion coed ac awdurdodau cynllunio. Yng ngweddill y Bennod hon, rydym yn tybio y bydd yn sicr o gael ei chyflwyno yng Nghymru yn ei bryd, yn amodol ar unrhyw newidiau a allai gael eu gwneud fel canlyniad i'r gwaith sy'n digwydd ar hyn o bryd.

Coed mewn ardaloedd cadwraeth

- 15.15 I gydnabod ffaith y gall sawl coeden o werth amwynder gael ei lleoli o fewn ardaloedd cadwraeth, mae adran 211 DCGTh 1990 yn darparu bod rhaid i'r awdurdod cynllunio dderbyn o leiaf chwe wythnos o rybudd ar gyfer gwaith o bron unrhyw fath i goeden mewn ardal fel hon (ac eithrio un nad yw'n cael ei gwarchod gan GCC), ac felly mae gan yr awdurdod gyfle i osod GCC os yw'n dymuno gwneud hynny. Mae methiant i roi rhybudd o'r fath hefyd yn drosedd.

Trwyddedau torri coed

- 15.16 Ochr yn ochr â'r rheoliadau yn y Deddfau cynllunio, mae'r Ddeddf Coedwigaeth 1967 (sydd ar hyn o bryd yn berthnasol drwy Brydain Fawr¹²) yn gofyn am gael trwydded cwmpo coed lle mae unrhyw goeden i'w thorri - eto, yn amodol ar nifer o eithriadau. Dyroddir trwyddedau gan y Comisiwn Coedwigaeth yn Lloegr a'r Alban; ond yng Nghymru, ers 2013, maent wedi cael eu dyroddi gan Gyfoeth Naturiol Cymru. Mae methiant i gael trwydded yn drosedd.¹³

---

¹¹ Gweler **paras 15.59 i 15.85**.

¹² Mae'n debygol y bydd y gyfraith yn Yr Alban yn cael ei newid yn sylweddol gan Fil Rheolaeth Coedwigaeth a Thir (Yr Alban), ar hyn o bryd gerbron Llywodraeth Yr Alban. Os ymddeddfir y Bil, bydd yn cymryd lle Deddf 1967 yn Yr Alban.

¹³ Deddf Fforestio 1967, a 17.

Darpariaethau eraill

15.17 Mae'r tri côd statudol (GCC, coed mewn ardaloedd cadwraeth, a thrwyddedau cwmpo coed) yn gysylltiedig â'i gilydd, mewn ffordd o'r fath sydd yn osgoi rheolaeth gorgyffwrdd.¹⁴ Ymhellach, oherwydd bod gwaith i goed yn aml (ond ddim bob amser o bell ffordd) yn cael ei gysylltu â chynlluniau datblygu, mae pob côd hefyd yn cael ei gysylltu â deddfwriaeth gynllunio brif ffrwd, i'r graddau nad oes angen cael caniatâd ar gyfer gwaith i goed er mwyn gwneithredu datblygiad a ganiatawyd mewn ymateb i gais cynllunio.

Diwygiadau posibl

15.18 Yn y Bennod hon, rydym yn ystyried yn gyntaf sut mae gorchmynion cadw coed yn cael eu gwneud, a'r angen i gael caniatâd am waith i goed a warchodir gan y gorchmynion, ac wedyn yr angen i roi gwybod i'r awdurdod am waith i goed mewn ardaloedd cadwraeth.

15.19 Yn y Papur Ymgynghori hwn, rydym yn canolbwyntio yn benodol ar y ddeddfwriaeth sylfaenol berthnasol. Serch hynny, fel y mae gyda rheoli hysbysebion, mae llawer o'r manylion ynglŷn â rheoli gwaith i goed yn cael eu cynnwys mewn is-ddeddfwriaeth, ac felly rydym hefyd yn codi rhai pwyntiau a ellid eu hystyried ar gyfer eu diwygio pan fydd rheoliadau yn cael eu drafftio i danategu cyflwyniad y system newydd. Deallwn y bydd unrhyw reoliadau o'r fath yn destun ymarfer ymgynghori pellach cyn iddynt gael eu cyflwyno.

15.20 Rydym yn nodi yn benodol nifer o ddiwygiadau deddfwriaethol a gynigwyd gan Llywodraeth DU yn 1994, mewn perthynas â Lloegr a Chymru.¹⁵ Derbyniodd y cynigion hyn gryn gefnogaeth ar y pryd, ond ni weithredwyd y cynigion, yn ôl pob tebyg oherwydd blaenoriaethau deddfwriaethol. Rydym yn ystyried bod nifer o'r diwygiadau hyn yn dal werth ystyried.

15.21 Fel a nodir yn Rhan Un y Papur Ymgynghori hwn, nid ydym wedi gwneud unrhyw gynigion hyd at hyn ynglŷn â diwygio'r gyfraith am drwyddedau torri coed, neu goedwigaeth yn gyffredinol. Serch hynny, rydym yn ymwybodol o'r cynigion a wnaethpwyd gan Llywodraeth Cymru yn ei dogfen ymgynghoriad ddiweddar *Bwrw Ymlaen â Rheoli Adnoddau Naturiol Cymru yn Gynaliadwy*, yn enwedig mewn perthynas â choed hynafol, hen goed a choed treftadaeth, sef y coed sy'n berthnasol i'n cynigion mewn perthynas â gorchmynion cadwraeth.¹⁶

GORCHMYNION CADW COED

Beth all gael ei warchod

15.22 Y cwestiwn amlwg cyntaf yw beth all gael ei warchod gan orchymyn cadw coed - beth yw coeden? Mae'r mwyafrif o Ddeddfau nad ydynt yn perthyn yn uniongyrchol i gynllunio sydd yn cyfeirio at "goed" hefyd yn cyfeirio at wrychoedd, llwyni a

---

¹⁴ Deddf Fforestio 1967, a 15.

¹⁵ *Gorchmynion Cadw Coed: Adolygiad*, Adran yr Amgylchedd, 1994.

¹⁶ *Bwrw Ymlaen â Rheoli Adnoddau Naturiol Cymru yn Gynaliadwy*, Llywodraeth Cymru, Mehefin 2017.

phrysgwydd, heb wahaniaethu rhyngddynt.¹⁷ Mae hyn oherwydd, ym mhob sefyllfa y gyfeirir atynt, (er enghraifft, symud coeden sydd yn crogi dros briffordd), nid yw hi'n gwneud unrhyw wahaniaeth os yw'r planhigyn o dan sylw yn cael ei ddsbarthu fel coeden neu brysgwydden. Mae Deddf Coedwigaeth 1967 yn cyfeirio at bob "coeden", ond nid yw'n cynnwys angen am drwydded torri coed os yw tryfesur y goeden o dan 150 mm, sydd yn awgrymu y gall coeden gael boncyff llai o ran diamedr na hynny - fel a gydnabyddir gan y diffiniad o lasbren fel "coeden ifanc".

- 15.23 Ystyriwyd y cwestiwn, yng nghyd-destun cyfeirio at "goed" mewn deddfwriaeth gynllunio, gan J Cranston yn *Datblygiadau Palm, Ysgrifennydd Gwladol*.¹⁸ Nododd nad oedd y diffiniadau geiriaduron perthnasol yn llawer o gymorth. Mabwysiadodd ddull Phillips J yn *Bullock yn erbyn Yr Ysgrifennydd Gwladol* :

Fyddai neb, am wn i, yn cyfeirio at lwyni a phrysgoed fel "coed", nac ychwaith brysgwydd ond mae'n ymddangos i mi bod unrhyw beth byddai rhywun fel arfer yn cyfeirio ati fel coeden yn "goeden" o fewn y grŵp hwn o adrannau yn Neddf 1971 (rhagflaenydd Pennod 1 Rhan 3 DCGTh 1990).¹⁹

Terfynodd drwy ddweud bod "glasbren" (o unrhyw faint) yn goeden, a gall glasbren gael ei warchod gan orchymyn coetir.

- 15.24 Mae'n amlwg nad yw'r sylw yn *Bullock*, er y cyfeirir ato yn aml a'i fod o gymorth yn gyffredinol, yn gallu cael ei drawsnewid yn ddiffiniad cynhwysfawr.²⁰ Nid yw sylw J Collins yn llawer o gymorth chwaith yn *R (Fowler) yn erbyn Ealing LBC* fod dadleuon ynglŷn ag os yw planhigyn yn brysgwydden neu goeden, a ni fyddai'n afresymol i gyngor ddefnyddio gorchymyn cadw coed i warchod rhododendron neu lwyn mefus.²¹ Serch hynny, mae'r datganiadau hyn yn awgrymu bod gwahaniaeth rhwng prysgwydden a llwyn, ar yr un llaw, a choeden. Diffinia un geiriadur y gair "prysgwydden" fel "planhigyn coediog sy'n llai na choeden, gyda nifer o brif goesynnau yn codi o'r tir neu yn agos i'r tir"; a "llwyn" fel "prysgwydden neu glwstwr o brysgwydd gyda choesynnau o hyd cymedrol".²²

- 15.25 Nid ydym yn ystyried ei bod yn debygol y cawn ni ddiffiniad unigryw o "coeden" a fydd yn hollol foddhaol at ddibenion presennol. Rydym wedi ystyried y byddai o help i ddarparu diffiniad rhannol, yng nghyd-destun y darpariaethau presennol yn Rhan 8 DCGTh 1990, drwy nodi nad yw hi'n cynnwys llwyn neu brysgwydd. Byddai hyn yn helpu ei gwahaniaethu rhag y darpariaethau eraill mewn Deddfau eraill a y cyfeirir atynt uchod.²³ Byddai'n hefyd yn awgrymu os bydd, er enghraifft, rhododendron benodol yn cael ei dosbarthu yn gywir fel "coeden", yna gellir ei gwarchod gan

---

¹⁷ Er enghraifft, Deddf y Priffyrdd 1980, adrannau 96, 141, 142; Deddf Iechyd Planhigion 1967, adran 1; Deddf Dwyn 1968, adran 4; Deddf Difrod Troseddol 1971, adran 10; Deddf Trydan 1989, Atodiad 4.

¹⁸ [2009] EWHC 220 (Gweinyddol), 2 P&CR 16, at [1].

¹⁹ (1980) 40 P&CR 246 at 251. Gweler hefyd TAN 10, para 5.

²⁰ Gwelwch ein sylwadau yn y Bennod flaenorol am y diffiniad o "hysbysebiad".

²¹ *R (Fowler) v Ealing LBC* [2004] EWHC 2860 (Admin), a [13] i [16].

²² Geiriadur Saesneg Newydd Rhydychen, argraffiad 1af, 1988..

²³ Gweler **troednodyn 17**.

orchymyn cadw coed; ond os caiff ei dosbarthu fel "llwyn" (fel sy'n digwydd gan amlaf, ond nid bob amser) yna nid yw'n gallu.

- 15.26 Er hynny, at ei gilydd, rydym yn tybio y byddai diffiniad o'r fath - os ar ffurf darpariaeth statudol - yn creu yr un faint o ansicrwydd ag y byddai'n osgoi; ac felly rydym yn ystyried dros dro na ddylai'r term "coeden" gael ei diffinio mewn deddfwriaeth sylfaenol neu is-ddeddfwriaeth. Byddai hyn yn dal i adael y posibilrwydd o ganllawiau anstatudol ynglŷn â pha fath o blanhigion a ellir eu gwarchod yn briodol - nodwn, er enghraifft, y datganiad yn TAN 10 "Ni all GDC fod yn gymwys i lwyni, prysgwydd neu wrychoedd. Er hynny, gellir gwneud GDC i warchod coed mewn gwrychoedd neu hen wrych sydd wedi mynd yn llinell o goed". Rydym yn ystyried bod yr agwedd honno yn fwy addas.
- 15.27 Rydym hefyd yn ystyried isod y posibilrwydd o eithrio'r angen am ganiatâd ar gyfer gwaith i goed llai o ran maint.²⁴
- 15.28 Gall GDC hefyd warchod "coetir" - a mae'r gyfraith yn gysylltiedig â gorchmynion coetiroedd ychydig yn wahanol i'r un ar gyfer gorchmynion sydd yn gwarchod coed unigol a grwpiau; mae'r Llys Apêl wedi nodi bod gorchymyn coetir yn "anifail gwahanol" i orchymyn ardal.²⁵ Dadleuir weithiau nad yw grŵp penodol o goed yn golygu "coetir". Er hynny, fel a nodir gan Sullivan J yn *R (Plimsoll Shaw Brewer) yn erbyn CD Three Rivers*, mae hyn yn amlwg yn gwestiwn o ffaith a gradd i'r awdurdod cynllunio benderfynu.²⁶ Nid ydym yn ystyried y byddai diffiniad statudol o gymorth.

Cwestiwn ymgynghori 15-1

Rydym yn ystyried dros dro na fyddai o help i ddiffinio "coeden" neu "goetir" yn y cyd-destun o beth all ellir ei warchod gan orchymyn diogelu coed.

Ydy ymgynghoreion yn cytuno? Os nad ydynt, pa ddiffiniadau fyddai'n addas?

Sylfaen bolisi ar gyfer gwarchodaeth

- 15.29 Gall awdurdod wneud GDC yn unig os yw'n ymddangos i'r awdurdod ei bod yn fanteisiol ar gyfer cadwraeth coed neu goetir "er lles amwynder".²⁷ Yn anffodus, nid yw ystyr y term "amwynder" yn hollol glir, a mae'r defnydd o'r term ar lafar wedi newid yn raddol dros y 70 mlynedd diwethaf.
- 15.30 Yn hanesyddol, tybiwyd bod "amwynder" yn y cyd-destun hwn yn cyfeirio yn unig at amwynder gweledol - mae'r cwestiwn a yw'r goeden yn darparu lles i'r cyhoedd yn

²⁴ Gweler paras 15.81 i 15.85.

²⁵ *Evans yn erbyn Waverley BC* [1995] 3 PLR 81, CA, per Hutchinson LJ at tud 93D. Ar gyfer gorchmynion ardaloedd, gweler paras 15.41 i 15.45.

²⁶ [2007] EWHC 1290 (Gweinyddol) a [12].

²⁷ DCGTh 1990, adran 198(1). Ni effeithir ar hyn gan y newidiadau i'w gwneud yn Neddf Gynllunio 2008 (gweler para 15.8).

fater o'i hymddangosiad a pha mor hawdd y mae i'w gwel a chan faint o bobl. Un diffiniad o "amwynder" y cyfeirwyd ato mewn penderfyniad yr Uchel Lys yn 1968 yw "ymddangosiad gweledol a'r plesur o'i fwynhau".²⁸ A nodwn fod Papur Ymgynghori diweddar Llywodraeth Cymru am *Adnoddau Naturiol* yn awgrymu:

Nid yw'r prawf "amwynder", er enghraifft, yn ystyried gwerth ehangach coed hynafol, hen goed a choed treftadaeth, yn enwedig y gwerth sylweddol sydd ganddynt yn aml o ran bioamrywiaeth.²⁹

- 15.31 Mae'r ddarpariaeth gyfatebol sy'n berthnasol yn Yr Alban yn cyfeirio'n fanwl at y posibilrwydd o GCC yn cael ei wneud er lles amwynder neu oherwydd bod y coed neu goetiroedd o dan sylw o arwyddocâd diwylliannol neu hanesyddol neu'r ddau.³⁰ Awgryma hyn nad yw ystyr y gair "amwynder" yn ymestyn i gynnwys arwyddocâd ehangach coeden.
- 15.32 Er hynny, gallai ystyr ehangach o'r term gael ei awgrymu gan benderfyniad y Llys Apêl yn 1981, i'r perwyl bod "amwynder" yn golygu "amgylchiadau neu nodweddion dymunol, a manteision".³¹ Awgrymir mewn un geiriadur bod y diffiniad yn golygu "dymunoldeb neu atyniad lle".³²
- 15.33 Mae'r farn gyffredin ynglŷn â gwerth coed, gan bobl proffesiynol perthnasol a gan y cyhoedd yn fwy cyffredinol, nawr yn seiliedig ar ystod sylweddol ehangach o ffactorau nag a fyddid wedi ei gwmpasu gan y syniad o amwynder gweledol yn unig. Mae hyn yn arbennig o wir mewn perthynas â choed hynafol, hen goed a choed treftadaeth, fel a ddengys y dyfyniadau uchod. Ymhellach, mae adran 6(1) Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 yn gofyn am i awdurdodau cyhoeddus geisio cadw a chyfoethogi bioamrywiaeth yn eu gwaith.
- 15.34 Rydym felly yn ystyried y byddai'n ddymunol i'w gwneud yn glir y gall gorchymyn cadw coed gael ei wneud ar sail ffactorau ar wahân i olwg. Byddai hyn yn egluro'r gyfraith a'i ddiweddarau gyda'r syniadau cyfredol ynglŷn â'r sail ar gyfer gwneud gorchymyn o'r fath.
- 15.35 Rydym yn nodi bod rheoliad 4 Rheoliadau CGTh (Rheolaeth Hysbysebion) 1992, ystyriwyd yn y Bennod flaenorol, yn darparu, trwy arfer pwerau sydd yn bodoli o dan y Rheoliadau hynny, dylai'r awdurdod wneud hynny er budd amwynder a diogelwch y cyhoedd; ac yna aiff yn ei flaen i restru (ar sail nad yw'n unigryw) rhai ffactorau sy'n

---

²⁸ *Cartwright v Post Office* [1968] All ER 646 a para 648.

²⁹ Bwrw Ymlaen â Rheoli Adnoddau Naturiol Cymru yn Gynaliadwy, Llywodraeth Cymru, Mehefin 2017, tudalen 26 - paragraff (a).

³⁰ TCP (Scotland) Act 1997, adran 160(1), (1A), wedi'i amnewid yn Planning etc (Scotland) Act 2006, adran 28.

³¹ *FFF Estates* yn erbyn Hackney LBC [1981] QB 503, CA, per Stephenson LJ tud 517, cyfeirir ati gyda chymeradwyaeth sylw *Scrutton LJ* yn *Re Ellis a Ruislip-Northwood UDC* [1920] 1 KB 343 tud 370.

³² Geiriadur Rhydychen.

berthnasol i amwynder a rhai i ddiogelwch y cyhoedd.³³ Rydym yn ystyried dros dro y gallai dull tebyg gael ei fabwysiadu mewn perthynas â swyddogaethau Cod perthnasol i goed. Gallai'r Bil felly ddatgan

(1) y dylai'r swyddogaethau rhain gael eu harfer er lles amwynder,

(2) bod "amwynder" at y dibenion hyn yn cynnwys golwg, prinder, bioamrywiaeth a gwerth hanesyddol, gwyddonol ac adloniadol; a

(3) bod Gweinidogion Cymru yn darparu mewn rheoliadau rhestr o ffactorau sydd yn berthnasol i amwynder.

15.36 Gallai'r Rheoliadau wedyn gynnwys, os ystyrid bod hynny yn ddymunol, rhestr fanylach o ffactorau i'w hystyried er lles amwynder. Byddai hyn yn galluogi'r ddeddfwriaeth gael ei newid yn haws i adlewyrchu gorchmynion polisi newidiol.

15.37 Yn ychwanegol, bydd cynnwys - fel a gynigiwyd yn gynharach - dyletswydd gyffredinol i ystyried y cynllun datblygu a pholisi cenedlaethol yn golygu y bydd rhain yn berthnasol yn awtomatig i arfer y swyddogaethau yn gysylltiedig â choed. Mae nifer o gynlluniau datblygu eisoes yn cynnwys polisiau a thestun cefnogol yn gysylltiedig â defnydd GCC i warchod coed. Mae polisi cenedlaethol yn TAN 10, ac heb amheuaeth bydd fersiwn wedi'i ddiweddarau yn cael ei gyhoeddi ar yr un amser ag y bydd y system newydd, a gyflwynwyd yn Neddf Gynllunio 2008, yn dod i rym yng Nghymru.

15.38 Mae polisiau a chanllawiau o'r fath yn cael eu ffurfio bob amser er lles amwynder - yn yr ystyr ehangach o'r term hwnnw, wedi'i amlinellu uchod - fel y bydd cyfeirio at y cynllun datblygu yn y cyd-destun hwn yn helpu creu system gysylltiedig.

Cwestiwn ymgynghori 15-2.

Rydym yn cynnig dros dro y dylai'r Bil gynnwys;

- (1) dylai cyfrifoldebau gan y Cod sydd yn berthnasol i warchod coed gael eu hymarfer er budd amwynder;**
- (2) bod "amwynder" at y dibenion hynny yn cynnwys golwg, oed, prinder, bioamrywiaeth, hanes, gwyddoiaeth a gwerth adloniadol; a**
- (3) dylai rheoliadau diogelu coed ragnodi materion a ystyriwyd i fod yn berthnasol ar gyfer amwynder.**

Ydy ymgynghoreion yn cytuno?

---

³³ Gweler para 14.2.

Gwneud gorchmynion cadw coed

- 15.39 Nodir yn DCGTh 1990 y gall awdurdod cynllunio wneud gorchymyn i gadw "coed, grwpiau o goed neu goetiroedd".³⁴ Mae Rheoliadau 1999 yn gofyn y bydd gorchymyn yn "nodi'r coed, grwpiau o goed neu goetiroedd yn gysylltiedig ag ef".³⁵ Mae'r gorchymyn enghreifftiol cyfredol (yn yr Atodiad i'r Rheoliadau rhain³⁶) yn gwahardd torri (ayyb) "unrhyw goeden a enwir yn Atodiad 1 y Gorchymyn hwn neu a gynhwysir o fewn grŵp o goed neu mewn coetir a nodir". Ac mae angen i bob gorchymyn gael eu cadarnhau os ydynt i gael effaith am fwy na chwe mis wedi iddynt gael eu gwneud.
- 15.40 Mae gorchymyn yn gwarchod un coeden neu grŵp o goed a nodwyd yn benodol yn syml iawn - nodir y coed i'w gwarchod yn cael mewn atodiad, a'u dangos ar fap wedi'i atodi i'r gorchymyn.
- 15.41 Er hynny, mae'r Atodiad i'r gorchymyn enghreifftiol yn rhagweld bod modd gwarchod "coed a enwir yn unigol" neu "goed a enwir drwy gyfeirio at ardal", "grwpiau o goed" a "choetiroedd".³⁷ Mae hyn yn cyflwyno'r cysyniad o "orchymyn ardal", nas cyfeirir ato unrhyw le yn y ddeddfwriaeth. Cynllunir gorchymyn "ardal" i warchod yr holl goed, o ba oedran bynnag neu fath, sydd yn tyfu unrhywle o fewn ardal a ddangosir ar fap Ordnans yn gysylltiedig â'r gorchymyn.
- 15.42 Mae hyn yn codi sawl problem. Yn gyntaf, mae rhagdybiaeth gyffredinol bod gorchymyn ardal ond yn gwarchod coed a oedd yn bodoli ar yr adeg y gwnaed y gorchymyn. Fel mae amser yn mynd yn ei flaen, mae hyn yn dod yn fwy problematig.
- 15.43 Yn ail, mae'r Llys Apêl yn *Evans yn erbyn CB Waverley* wedi dal bod gorchmynion coetiroedd yn gwarchod yr holl goed, o unrhyw fath neu oedran, sydd o fewn y darn perthnasol o dir.³⁸ Er hynny, mae'r gwaharddiad yn y gorchymyn enghreifftiol (nodir uchod) yn gysylltiedig ag "unrhyw goeden a nodir yn Atodiad 1...neu a gynhwysir o fewn grŵp o goed neu mewn coetir a nodir". Nid yw'n glir pam na fyddai'r dull yn *Evans*, os yn gywir, yn gymwys i'r dehongliad o orchymyn ardal, fel y byddai'n gwarchod yr holl goed yn yr ardal, pa un ai eu bod yn bodoli ar yr adeg y gwnaed y gorchymyn ai peidio. Os oes gwahaniaeth i'w wneud rhwng gorchmynion ardal a gorchmynion coetiroedd, dylid ei nodi yn ddiamwys ar wyneb y Bil.
- 15.44 Yn drydydd, defnyddir gorchmynion ardal mewn sawl achos ar sail rhagofalus i warchod y coed i gyd ar safle fawr sy'n debygol o gael ei ddatblygu. Y gobaith yw, unwaith mae'r datblygiad wedi cael ei gymeradwyo a'i gwblhau, gall y coed sydd yn weddill (gan gynnwys rhai newydd a blannir yn unol ag amodau tirlunio) gael eu gwarchod wedyn gan orchmynion unigol neu orchmynion grwpiau fel y bo'n briodol.

---

³⁴ DCGTh 1990, a 198(1).

³⁵ TCP (Trees) Regulations 1999, reg 2(1)(a).

³⁶ Gweler **para 15.6**.

³⁷ Atodiad 1 i'r gorchymyn enghreifftiol (yn yr Atodiad i Reoliadau CGTh (Coed) 1999).

³⁸ *Evans v Waverley BC* [1995] 3 PLR 81, CA, a 87B, 93C; *R (Plimsoll Shaw Brewer) v Three Rivers DC* [2007] EWHC 1290 (Admin) a [22]; *Palm Developments Secretary of State* [2009] EWHC 220 (Admin), 2 P&CR 16, a [42].

Ond mewn llawer achos mae'r hen orchymyn ardal yn dal mewn lle yn amhenodol, er y bydd y sefyllfa ar y tir yn hollol wahanol i'r hyn yr oedd adeg gwneud y gorchymyn.

- 15.45 Nid yw'r defnydd o orchymynion ardal wedi cael ei annog ers sawl blwyddyn gan Lywodraeth y DU. Felly mae TAN 10 yn datgan "dylai dosbarthiad ardal gael ei ddefnyddio fel eithriad yn unig, a dim ond nes gall y coed dderbyn dosbarthiad unigol neu ddosbarthiad grŵp".³⁹ Mae'r llysoedd hefyd wedi mynnu bod awdurdodau yn gofalu peidio â gwneud "GDC cyffredinol".⁴⁰ Cynigiodd Llywodraeth y DU yn 1994 gyflwyno darpariaeth newydd yn gofyn bod gorchymynion ardal, wedi iddynt gael eu cadarnhau, gael eu newid i orchymynion yn nodi'r coed a warchodir yn unigol neu drwy gyfeirio at grwpiau; a byddai gorchymynion ardal cyfredol yn peidio â chael effaith ar ôl cyfnod trawsnewidiol o bum mlynedd.⁴¹ Rydym yn ystyried dros dro bod hyn dal yn ymagwedd synhwyrol.
- 15.46 Yn achos gorchymynion coetiroedd, os nad oedd dull y llysoedd yn *Evans* (nodir uchod) yn gywir, byddai'n feichus yn weinyddol i orfod adnewyddu gorchymynion yn rheolaidd i sicrhau gwarchod coed ar fin dod i fodolaeth (naill ai wedi'u plannu neu wedi'u hadu eu hunain) wedi i orchymyn gael ei wneud yn gyntaf. Rydym felly yn ystyried y byddai o help i gadarnhau bod y gorchymynion yn gwarchod y coed i gyd - o unrhyw oed - o fewn yr ardal benodol.
- 15.47 Rydym felly yn cynnig dros dro bod y pwerau yn y Bil yn galluogi Gweinidogion Cymru i wneud rheoliadau ynglŷn â gorchymynion cadw coed yn darparu
- (1) am orchymynion i'w gwneud i warchod coed, wedi'u henwi yn unigol neu drwy gyfeirio at ardal; grwpiau o goed; a choetiroedd;
  - (2) bod gorchymynion mewn perthynas â choed a enwir drwy gyfeirio at ardal neu grwpiau o goed yn gwarchod dim ond y coed a oedd yn bodoli ar yr adeg y gwnaed y gorchymynion;
  - (3) bod gorchymynion i gyd yn peidio â chael effaith oni bai eu bod wedi'u cadarnhau o fewn chwe mis;
  - (4) bod gorchymynion ardal newydd yn darparu gwarchodaeth nes eu bod yn cael eu cadarnhau yn unig, yna bydd rhaid iddynt gael eu newid i orchymynion yn enwi'r coed i'w gwarchod naill ai yn unigol neu fel grwpiau;
  - (5) bod gorchymynion ardal cyfredol, sydd eisoes wedi cael eu cadarnhau, yn peidio â chael effaith ar ôl pum mlynedd; a
  - (6) bod gorchymynion coetiroedd yn gwarchod yr holl goed, o unrhyw oed a math, o fewn yr ardal benodol, p'un ai eu bod mewn bodolaeth ar ddyddiad y gorchymyn ai peidio.

---

³⁹ TAN 10, Atodiad A, para A.5; gweler hefyd Cylchlythyr Swyddfa Gymreig 64/78, Memorandwm, para 43.

⁴⁰ *Robinson v East Riding of Yorkshire Council* [2002] EWCA Civ 1660 a para 24.

⁴¹ *Gorchymynion Cadw Coed: Adolygiad*, Adran yr Amgylchedd, 1994, paragraffau 2.16-2.19.

Cwestiwn ymgynghori 15-3.

Cynigiwn dros dro

- (1) bod y Bil yn ei gwneud yn glir y gall gorchmynion cadw coed yn y dyfodol gael eu gwneud i warchod coed - wedi'u henwi naill ai yn unigol neu drwy gyfeirio at ardal - neu grwpiau o goed neu goetiroedd;
- (2) bod gorchmynion ardal a gorchmynion grwpiau ond yn gwarchod y coed a oedd yn bodoli ar yr adeg y gwnaed y gorchymyn;
- (3) bod gorchmynion ardal newydd yn darparu gwarchodaeth nes eu bod yn cael eu cadarnhau yn unig, yna bydd rhaid iddynt gael eu newid i orchmynion yn enwi'r coed i'w gwarchod naill ai yn unigol neu fel grwpiau;
- (4) bod gorchmynion ardal cyfredol, sydd eisoes wedi cael eu cadarnhau, yn peidio â chael effaith ar ôl pum mlynedd; a
- (5) bod gorchmynion coetiroedd yn gwarchod yr holl goed, o unrhyw oed a math, o fewn yr ardal benodol, p'un ai eu bod mewn bodolaeth ar ddyddiad y gorchymyn ai peidio.

Yw ymgynghoreion yn cytuno?

Hysbysu gorchmynion newydd

15.48 Mae unrhyw dor-gorchymyn cadw coed yn drosedd o atebolrwydd fanwl. Er mwyn lleihau'r siawns bod unrhyw un yn cyflawni trosedd trwy amryfusedd, mae'n bwysig, felly, bod:

- (1) gwneud (a chadarnhad wedi hyn) gorchymyn yn cael ei hysbysu heb oedi ac yn gywir i bawb sy'n debygol o gael eu heffeithio, ac a allai fod ar fin gwneud gwaith i'r goeden o dan sylw;⁴²
- (2) bodolaeth y gorchymyn yn cael ei wneud yn bridiant tir lleol, er mwyn ei ddwyn i sylw perchnogion yr eiddo yn y dyfodol; a
- (3) bod copi o'r gorchymyn ar gael ar gyfer archwiliad cyhoeddus, i hysbysu'r rhai sy'n bwriadu gwneud gwaith yn y dyfodol.

15.49 Cyflawnir hyn gan ofynion gweithredol yn y rheoliadau perthnasol.

15.50 Ynglŷn â'r pwynt cyntaf, mae Rheoliadau 1999 yn gofyn am orchymyn i'w hysbysu i berchnogion a phreswylwyr unrhyw dir a effeithiwyd gan orchymyn ac unrhyw dir cyfagos.⁴³ Mewn rhai achosion, gall hyn fod yn brif ymarfer gweinyddol. Ceisiodd Rheoliadau 2012 yn Lloegr i symleiddio hyn, trwy gyfyngu'r hysbysiad i berchnogion

⁴² Gweler er enghraifft *Knowles v CB Chorley* [1998] JPL 593.

⁴³ Rheoliadau Tref a Gwlad (Coed) Regulations 1999, rheoliad 1(2).

a phreswylwyr "y tir ble leolir y coed [ac ati]". Nid yw hyn egluro beth yn union sydd angen ei wneud mewn sefyllfa gyffredin lle mae coeden yn tyfu yn agos i ffin llain, yn bargodi llain gyfagos.

- 15.51 Rydym yn ystyried dros dro y dylai'r rheoliadau ei gwneud yn glir y bydd gorchymyn yn cael ei hysbysu i berchnogion a phreswylwyr unrhyw ddarn o dir yn lleoli unrhyw ran o unrhyw goeden a warchodir gan y gorchymyn.
- 15.52 Ystyriwn ni y pwysigrwydd o'r trydydd pwynt yng nghyd-destun erlyniadau ar gyfer gwaith anawdurdodedig.⁴⁴

Cwestiwn ymgynghori 15-4.

Ystyriwn dros dro y dylid egluro bod gwneud gorchymyn diogelu coed yn cael ei hysbysu i berchnogion a phreswylwyr unrhyw ddarn o dir yn lleoli unrhyw ran o unrhyw goeden a warchodir gan y gorchymyn.

Yw ymgynghoreion yn cytuno?

GWAITH I GOED GWARCHODEDIG

Gorgyffwrdd gyda caniatâd cynllunio

- 15.53 Yn ein Papur Cwmpasu, fe nodom bod peth gorgyffwrdd rhwng caniatâd cynllunio a chaniatâd i waith ar goed a warchodir.
- 15.54 Mae hyn yn codi yn rhannol oherwydd gellid dweud bod cynnal gwaith ar goed yn ddatblygiad, sydd angen caniatâd cynllunio - gan fod gan waith fel hyn rywbeth yn gyffredin â gwaith tirlunio; ystyrir rhain weithiau i fod yn weithredoedd peirianyddol. Mae'n wir bod coeden yn rhan o'r tir ei hun, ond felly hefyd mwynau cyn iddynt gael eu cloddio. Fodd bynnag, rydym yn nodi bod "gweithredoedd peirianyddol" wedi eu hamlygu yn benodol fel categori datblygiad ar wahân, ac nid yw'n ymddangos bod unrhyw achos wedi ei grybwyll lle mae unrhyw un hyd yn oed wedi awgrymu, heb sôn am ddadlau yn llwyddiannus, bod gwaith ar goed yn ddatblygiad sydd angen caniatâd cynllunio.
- 15.55 Felly nid ydym yn gweld bod unrhyw angen i egluro'r gyfraith ar y mater hwn.
- 15.56 Yn ail, o bryd i bryd gwneir gwaith ar goed mewn perthynas â chynigion datblygu. Fodd bynnag, ymhob achos, mae'r rheoliadau perthnasol yn sicrhau bod dyroddi caniatâd yn trechu'r angen am gydsyniad gan unrhyw orchymyn diogelu coed, neu hysbysiad mewn perthynas ag unrhyw ardal gadwraeth, neu drwydded cwmpo coed, yn ôl yr achos. Felly mae o gymorth i'r sawl sydd yn ystyried ceisiadau am gydsyniad o'r fath fod yn ymwybodol o'r sefyllfa gynllunio gyffredinol, ac os yw'r sawl

---

⁴⁴ Gweler para 15.114 i 15.119.

sy'n ystyried dyroddi caniatâd cynllunio yn ymwybodol o oblygiadau y datblygiad arfaethedig ar unrhyw goed. Ond does dim cwestiwn o fod angen dau ganiatâd.

- 15.57 Ond, yn amlach, gwneir gwaith i goed fel gweithred ar wahân, felly does dim gorgyffwrdd gyda rheolaeth gynllunio prif ffrwd.
- 15.58 Felly nid ydym yn gweld unrhyw fudd o ddod â gwaith i goed o fewn y system gynllunio gyffredinol.

Cwestiwn ymgynghori 15-5.

Ystyriwn na ddylir dod a gwaith a wnaer i goed o fewn rychwant datblygiad sydd yn galw am caniatad cynllunio, am nad yw'n ddefnyddiol.

Yw ymgynghoreion yn cytuno?

Angen am ganiatâd

- 15.59 Fel y disgwylir, mae sawl eithriad i'r rheol bod angen cael caniatâd am unrhyw waith i goeden a warchodir gan orchymyn cadw coed.
- 15.60 O dan y gyfraith bresennol (cyn ei newid yn Neddf Gynllunio 2008), dyma'r prif eithriadau a gynhwysir o fewn DCGTh 1990:
- (1) gwaith ar goed sy'n marw neu wedi marw, neu sy'n beryglus;
  - (2) gwaith sydd yn anghenreidiol o ganlyniad i ofyn statudol;
  - (3) gwaith sydd yn anghenreidiol i atal neu leihau niwsans; a
  - (4) gwaith coedwigaeth a gymeradwywyd gan Adnoddau Naturiol Cymru.⁴⁵

Darperir eithriadau eraill o fewn y gorchymyn ei hun - bydd yr union eiriad yn dibynnu ar y gorchymyn enghreifftiol a fydd mewn grym ar yr adeg y'i gwnaethpwyd.

- 15.61 O dan y system newydd, cyflwynwyd yn Neddf Gynllunio 2008, bydd yr eithriadau i gyd i'r angen am ganiatâd - heb ystyried dyddiad y gorchymyn - o fewn y rheoliadau a wnaethpwyd o dan y Ddeddf, a bydd rhain yn sicr i gael eu newid yn ychydig o bryd i'w gilydd. Bydd hyn yn llawer symlach. Er hynny, mae 'na rhai problemau gyda'r eithriadau presennol, a allai gael eu datrys yn fuddiol wrth ystyried yr eithriadau i'w cynnwys yn y rheoliadau newydd.

Gwneud gwaith ar goed sy'n marw neu wedi marw, neu sy'n beryglus

- 15.62 O dan y gyfraith bresennol, mae adran 198(6)(a) DCGTh 1990 yn darparu na all gorchymyn cadw coed rwystro torri, diwreiddio, tocio, neu frigdorri "coed sy'n marw neu wedi marw neu sydd wedi dod yn beryglus".

---

⁴⁵ DCGTh 1990, adrannau 198(6), 200.

- 15.63 Mae wedi cael ei gydnabod ers amser hir bod penderfynu a yw coeden yn "marw" neu beidio yn llawn ansicrwydd. Honnir yn aml, ar ôl torri coeden, ei bod yn beryglus. Felly, pan gyflwynwyd y system newydd yn Lloegr, gwnaeth y Rheoliadau hepgor yr angen am ganiatâd o'r categorïau gwaith canlynol yn unig
- “14(1) (a) torri, tocio, brigdorri neu ddiwreiddio coeden
    - (i) sydd wedi marw...
    - (b) tynnu canghennau meirwon o goeden fyw;
    - (c) torri, tocio, brigdorri neu ddiwreiddio coeden, i'r graddau bod gwaith o'r fath yn anghenrheidiol ar frys i gael gwared ar risg uniongyrchol o niwed difrifol, neu i'r fath raddau arall fel a gytunir yn ysgrifenedig gan yr awdurdod cyn i'r gwaith ddechrau;..."⁴⁶
- 15.64 Mae hyn yn tynnu, yn effeithiol, yr elfen "marw" o'r eithriad yn adran 198(6)(a), ac mae'n tynhau'r elfen "peryglus".
- 15.65 Mae'r eithriad newydd yn gysylltiedig â brigau meirwon wedi cael ei gynllunio yn glir i adael perchnogion tai ac eraill i symud pren marw yn aml heb ganiatâd, gan caniatáu gwaith cyfreithlon sydd heb amheuaeth wedi digwydd ar lawer achlysur. Mae hii'r graddau hynny yn synhwyrol. Ond gallai hyn arwain at ganlyniadau anffodus, fel y mae'n digwydd yn aml gyda hen goed, lle mae rhan sylweddol (ond ddim y rhan gyfan) o'r goeden wedi marw - oherwydd byddai'n bosibl i dynnu, yn hollol gyfreithiol, un cangen ar ôl llall tan nad oes pwynt cadw beth sydd yn weddill.
- 15.66 Yn Yr Alban, mewn cyferbyniad, mae'r eithriad cyfatebol yn Neddf CGTh (Yr Alban) 1997 yn darparu nad yw gorchymyn yn gwahardd "diwreiddio, torri neu docio rhag goed os yw'n anghenrheidiol ar frys er lles diogelwch".⁴⁷ Nid yw hynny yn gwneud unrhyw ddarpariaeth ar gyfer torri coed sydd naill ai "yn marw" neu "wedi marw" heb ganiatâd. A nid oes eithriad o'r fath yn y gorchymyn enghreifftiol cyfredol.⁴⁸ Mae hyn yn golygu os yw coeden wedi marw (neu yn marw) **ac** yn beryglus, ni fydd angen caniatâd i'w gwneud yn ddiogel. A phe bai tynnu cangen yn anghenrheidiol am resymau diogelwch - er enghraifft oherwydd fforch wan - ni fyddai hynny angen caniatâd chwaith. Ond ni all yr angen am ganiatâd gael ei osgoi yn unig oherwydd bod y goeden yn marw neu wedi marw, oni bai nad yw hi'n beryglus.
- 15.67 Rydym yn ymwybodol y gall coeden sydd wedi marw neu yn marw, mewn rhai achosion, fod yn gynefin ar gyfer bywyd gwyllt; a gall ei gwaredu am y rheswm hwnnw fod yn annymunol. Mewn achosion eraill, gall cael gwared ar goeden sydd wedi marw neu yn marw fod yn briodol os yw'r goeden bellach yn ddiolwg, o bosib gyda phlannu un newydd addas i ddilyn hynny. Mae gwahaniaethu rhwng y ddwy sefyllfa yn fater y dylid ei adael i ddisgresiwn yr awdurdod cynllunio. Ond nid oes rheswm pam na

⁴⁶ 2012 OS 605.

⁴⁷ Deddf Cynllunio Tref a'r Gwlad (Yr Alban) 1997, a 160(6)(a).

⁴⁸ Cylchlythyr Llywodraeth Yr Alban 2011, *Gorchymynion Cadw Coed*, Atodiad A.

ddylai gwaith o'r faith fod yn eithriedig o'r angen am ganiatâd - oni bai bod y goeden mewn cwestiwn yn beryglus.

- 15.68 Rydym yn awgrymu dros dro, felly, bod dull Yr Alban yn fwy dymunol, felly ni fydd angen cynnwys eithriadau gyfwerth â'r rhai yn rheoliad 14(1)(a)(i) a (b) Rheoliadau newydd Lloegr pan gyflwynir rheoliadau cyfatebol yng Nghymru.⁴⁹
- 15.69 Ynglŷn â gwaith y dywedir ei fod yn anghenrheidiol am resymau diogelwch, ystyriwn fod yr dyma'r agwedd a gymerwyd yn rheoliad 14(1)(c) Rheoliadau newydd Lloegr yn fwy dymunol na'r un a welir yng ngeiriad presennol adran 198(6)(a) DCGTh 1990, gan fod y cyntaf o'r ddau ddull yn canolbwyntio ar yr angen am y gwaith penodol a gynigir, yn hytrach na chanolbwyntio ar gyflwr y goeden. Mae'r ddarpariaeth newydd yn Lloegr hefyd wedi cael ei drafftio yn dynnach na'r eithriad cyfatebol yn Yr Alban. Mae'n cyd-daro hefyd gyda phenderfyniad y Llys Apêl yn *R v Brightman*, a oedd wedi sefydlu dyletswydd ar y cyhuddiedig i sefydlu bod coeden yn beryglus adeg y gwaith, nid ar yr awdurdod i brofi nad oedd.⁵⁰ Ac mae'n dilyn yr ymagwedd a gymerwyd ers 1968 mewn perthynas â gwaith i adeiladau rhestredig y dywedir eu bod yn hanfodol ar gyfer iechyd neu ddiogelwch.

Cwestiwn ymgynghori 15-6.

Cynigiwn dros dro y dylai'r eithriad o'r angen i gael caniatâd yn ôl gorchymyn cadw coed yn gysylltiedig â gwaith ar "goed sy'n marw neu wedi marw, neu sy'n beryglus" (yn gyfredol yn adran 198(6)(a) DCGTh 1990) gael ei ddisodli yn y rheoliadau coed newydd gydag eithriad yn gysylltiedig yn unig â thorri, tocio, brigdorri neu ddiwreiddio coeden, i'r graddau bod gwaith o'r fath yn anghenrheidiol ar frys i dynnu risg uniongyrchol o niwed difrifol, neu i'r fath raddau arall fel a gytunir yn ysgrifenedig gan yr awdurdod cyn i'r gwaith ddechrau.

Ydy'r ymgynghoreion yn cytuno?

Gwaith i atal neu leihau niwsans

- 15.70 O dan y gyfraith bresennol, mae adran 198(6)(b) DCGTh 1990 (cyn ei newid yn Neddf Gynllunio 2008) yn darparu nad yw gorchymyn cadw coed yn gallu atal "torri, diwreiddio, tocio neu frigidorri unrhyw goeden....cyn belled â bod angen i atal neu leihau niwsans". Mae'r ddarpariaeth gyfatebol yn Yr Alban yn union yr un peth.⁵¹
- 15.71 Mae'r ddarpariaeth hon wedi codi ansicrwydd sylweddol.⁵² Mae sawl coeden yn bargodi dros ffiniau eiddo. Yn un dehongliad o adran 198(6)(b), gall canghennau neu wreiddiau coeden warchoddedig sy'n croesi ffin gael eu tynnu heb ganiatâd yn unig os

⁴⁹ *Bwrw Ymlaen â Rheoli Adnoddau Naturiol Cymru yn Gynaliadwy*, Llywodraeth Cymru, Mehefin 2017, tudalen 26 - paragraff (b).

⁵⁰ [1990] 1 WLR 1255.

⁵¹ Deddf Cynllunio Tref a'r Gwlad (Yr Alban) 1997, a 160(6)(b).

⁵² Noda TAN 10, para 26 fod "cyfreithlondeb gweithred o'r fath yn ansicr".

oes modd dangos eu bod yn peri "niwed cyfreithadwy" - yn enwedig gan wreiddiau yn tynnu lleithder o bridd o dan sylfeini adeilad cymdogol. Yn y dehongliad arall, gallant gael eu tynnu ble bynnag maent yn gorgyffwrdd ag awyrle neu bridd cymdogol, heb fod unrhyw angen i ddangos eu bod wedi achosi unrhyw niwed (cyfeirir at yr olaf weithiau fel "gorgyffyrddiad pur").

- 15.72 Mae darpariaeth gyda'r un amodau wedi bodoli ym mhob Deddf gynllunio yn Lloegr a Chymru ers 1947. Roedd y sefyllfa ynglŷn â'r gyfraith gwlad ar y dyddiad hwnnw fel y cafodd ddatgan gan y Llys Apêl yn *Lemmon v Webb* hanner canrif yn gynharach, fel a ganlyn:

Nid yw gorgyffwrdd o ganghennau a gwreiddiau [coeden] dros ac o fewn tir perchennog cyffiniol yn dresmasiad neu feddiant y tir hwnnw a allai ddod yn hawl gyda threigl amser. Mae hi'n niwsans. Byddai gweithred ar yr achos yn sefyll am unrhyw ddifrod a achoswyd gan hyn. Hefyd, gall y person â thir sydd wedi ei effeithio felly leihua'r niwsans os yw perchennog y goeden, wedi derbyn hysbysiad, yn esgeuluso gwneud hyn.⁵³

- 15.73 Roedd y penderfyniad hwnnw, a ddefnyddiwyd mewn penderfyniadau eraill cyn-1947,⁵⁴ yn gysylltiedig yn llym â brigau oedd yn gorgyffwrdd; ond mabysiadwyd y penderfyniad yn fwy diweddar gan y Dŷ'r Arglwyddi yn *Delaware Mansions Ltd v CS Westminster* mewn perthynas â gwreiddiau yn gorgyffwrdd.⁵⁵ Mae hefyd wedi cael ei dilyn mewn nifer o achosion eraill dros y blynyddoedd. Roedd hefyd o'r farn yn *Delaware Mansions* fod "difrod yn cynnwys amharu ar nodweddion dwyn-llwythi o dir preswyl yn...niwsans ynddo ei hun".⁵⁶
- 15.74 Roedd gan yr ymadrodd "lleihau niwsans" felly ystyr clir a sefydlog ymhell cyn ei ymddangosiad cyntaf yng nghyd-destun gorchmynion cadw coed yn DCGTh 1947 (a deddfwriaeth breifat yn gynharach⁵⁷). Cyfeiriodd yr adeg honno, ac mae'n dal i wneud, at wellhad hunangymorth ar gael i unrhyw un sy'n berchen ar neu'n preswyl o ar dir lle mae cangen coeden yn tyfu ar dir cymdogol. Nid oedd angen i brofi difrod. Ystyriodd Yr Arglwydd Parker CJ yn *Cwmni Adeiladu Edgeborough yn erbyn Woking UDC* felly (obiter) fod llawer i'w ddweud am y farn nad oedd rheswm i'w gwneud yn groes i'r ystyr cyffredin o "niwsans" o safbwynt cyfreithlon.⁵⁸
- 15.75 Yn fwy diweddar, yn *Perrin v CB Northampton*, dadleuwyd nad oedd rhaid i'r niwsans, a nodir yn adran 198(6)(b), fod yn "niwsans cyfreithadwy", ond niwsans yn unig yn

---

⁵³ *Lemmon v Webb* [1894] 3 Pennod 1, CA, per Kay LJ at tud 24. Gwnaeth y penderfyniad hwnnw hefyd adolygu'r awdurdodau i gyd yn ôl i'r ddeunawfed ganrif; a doedd dim amheuaeth pan aeth yr achos i Dŷ'r Arglwyddi ([1895] AC 1).

⁵⁴ *Smith yn erbyn Giddy* [1904] 2 KB 448, *Mills yn erbyn Brooker* [191] 1 KB 555 (canghennau); *Butler yn erbyn Standard Telephones and Cables* [1940] 1 All ER 121 (gwreiddiau).

⁵⁵ *Delaware Mansions Ltd yn erbyn CS Westminster* [2002] AC 321, HL at [12], Yr Arglwydd Cooke o Thorndon; a gweler penderfyniad *Y Llys Apêl yn Davey yn erbyn Corfforaeth Harrow* [1958] 1 QB 60.

⁵⁶ (1998) 88 BLR 99 at [33]. Nid yw'n glir pam ddylai'r egwyddor hon fod yn gyfyngedig i dir preswyl.

⁵⁷ Gweler, er enghraifft, Deddf Cyngor Sir Essex 1933, adran 144: "ni fydd person yn torri ... unrhyw goeden ... heblaw ... (c) i'r fath raddau a all fod yn anghenrheidiol i atal creu niwsans i berchennog neu breswylwr y tiroedd cymdogol; neu (d) i'r fath raddau a all fod yn anghenrheidiol yn unol â hawl i leihau niwsans."

⁵⁸ (1966) 198 EG 581.

ystyr ehangach y gyfraith gwlad. Yn y lle cyntaf, ystyriodd Y Barnwr Peter Coulson CF, yn eistedd yn y Llys Technoleg ac Adeiladwaith, fod y ddadl honno yn anghywir.⁵⁹ Er hynny, pan aeth yr achos i'r Llys Apêl, roedd Syr John Chadwick a Blackburne J ill dau yn ansicr ynglŷn â'r posibilrwydd o fedru gwahaniaethu rhwng "niwsans cyfreithadwy" a "gorgyffyrddiad pur". Nododd yr ail fel a ganlyn "mae'n rhyfeddol, i ddweud y lleiaf, i feddwl mai os bwriad y Llywodraeth oedd i gynnwys rhai elfennau tu hwnt "gorgyffyrddiad pur", na ddywedwyd hyn." Serch hynny, caniatodd y Llys yr apêl am resymau eraill, a nid oedd rhaid penderfynu'r pwynt.⁶⁰

- 15.76 Mae union ystyr yr ymadrodd "lleihau niwsans" felly yn aros yn ansicr; mae'n debygol o fod yn un o'r pynciau cyfreithiol mwyaf pwysig a godir yn y Bennod hon, yn enwedig yng ngoleuni nifer o goed gwarchoddedig sydd yn tyfu ar neu yn agos i finiau eiddo. Rydym yn ystyried dro y byddai o help i'r ansicrwydd hwnnw gael ei ddatrys.
- 15.77 Felly, fel sydd yn digwydd yn gyffredin, bydd tŷ sydd yn berchen i A yn cael ei effeithio gan ddwy goeden wedi eu diogelu gan DGC - un yng ngardd A, y llall yng ngardd B, cymydog, ond sydd yn crogi dros y ffin - dan y gyfraith fel y mae, bydd angen caniatâd ar gyfer gwaith ar goeden A, gwaith i'r rhannau o goeden B yng ngardd B angen caniatâd, ond mwy na thebyg nad oes angen gwaith i'r rhannau o goeden B sydd yn crogi dros ardd A gael caniatâd. Mae hyn yn ymddangos yn afresymegol.
- 15.78 Yn y gorffennol, mae'r Llywodraeth wedi awgrymu cyflwyno gofyn newydd lle gall gwaith i atal neu leihau niwsans cyfreithadwy gael ei wneud heb ganiatâd, ond yn amodol ar ofyn i roi rhybudd blaenorol i'r awdurdod cynllunio. Mae hynny i'w weld yn feichus iawn, ac yn codi'r cwestiwn o beth, yn union, a olygir gan niwsans cyfreithadwy.
- 15.79 Rydym yn ystyried dros dro y byddai'n fwy syml i ddiddymu'r eithriad "niwsans" yn gyfan gwbl, er mwyn i berchnogion tir barhau i gael hawl cyfraith gwlad (fel y mae yn *Lemmon v Webb*) i dynnu gwreiddyn neu gangen sy'n gorgyffwrdd, ond byddai rhaid gwneud cais i'r awdurdod cynllunio am ganiatâd o dan unrhyw GDC yn gwarchod y goeden. Gallai cais o'r fath, mae'n debyg, gael ei drin yn union yr un ffordd â phan mae coeden yn achosi problemau tebyg ar y tir lle mae'n tyfu - mae'n sicr y byddai'r awdurdod (neu, ar apêl, Gweinidogion Cymru) yn rhoi pwysigrwydd priodol i'r problemau hyn, a'u cydbwysu yn erbyn unrhyw effaith ar amwynder a fyddai'n codi o ganlyniad o'r gwaith adferol arfaethedig.
- 15.80 Byddai'r cynnig hwn, pe byddai'n cael ei weithredu, yn arwain o bosib at fwy o geisiadau am ganiatâd na sydd ar hyn o bryd. Serch hynny, oherwydd yr ansicrwydd sylweddol ynglŷn â'r gyfraith sy'n bodoli ar hyn o bryd, rydym yn rhagweld y bydd cyn lleied o bobl sy'n bwriadu gwneud gwaith i goed ffiniol gwarchoddedig yn wir dibynnu ar yr eithriad sy'n bodoli ar hyn o bryd. Rydym felly yn ystyried y byddai'r goblygiadau adnoddau yn deillio o beth cynydd yn y nifer o geisiadau yn cael eu gwrthbwysu gan y gostyngiad mewn ansicrwydd. Ond byddem yn croesawu barn ymgynghoreion ar y pwynt hwn.

---

⁵⁹ [2007] 1 All ER 929, 1 P&CR 481, JPL 723 a [34] - [35].

⁶⁰ [2008] 1 WLR 1307, CA at [27], [29], [66], [67]. Cytunodd Wall LJ gyda'r ddau ddyfarniad.

Cwestiwn ymgynghori 15-7.

Ystyriwn dros dro nad yw'r eithriad o'r angen am ganiatâd o dan orchymyn cadw coed yn gysylltiedig â gwaith sy'n "anghenrheidiol i atal neu leihau niwsans" (ar hyn o bryd yn adran 198(6)(b) DCGTh 1990) yn ei ailddatgan naill ai yn y Bil neu yn y rheoliadau coed newydd.

Ydy'r ymgynghoreion yn cytuno?

Gwaith ar lasbrennau

- 15.81 Gwneir gorchmynion cadw coed fel rheol i warchod coed o faint cymedrol. Ond, mewn rhai sefyllfaoedd, gall y gorchmynion warchod glasbrennau o'r amser y cawsant eu plannu - yn enwedig pan gyflwynir y gorchmynion i osod coeden arall yn lle coeden aeddfed y caniatawyd ei thorri, neu pan mae gofyn iddyn nhw yn unol ag amod tirlunio wedi'i atodi i ganiatâd cynllunio am ddatblygiad newydd, neu (o dan adran 206 DCGTh 1990⁶¹) yn dilyn symud coeden oherwydd ei bod wedi marw neu yn beryglus neu wedi cael ei thynnu yn anghyfreithlon. Byddai hi'n afresymegol mewn sefyllfa o'r fath i berchnogwr y glasbren fedru tynnu'r glasbren heb ganiatâd.
- 15.82 Er hynny, bydd gorchymyn hefyd yn gymwys i lasbrennau wedi hunan-hadu o fewn coetir gwarchodedig - gan fod, fel a nodir uchod, gorchymyn coetir yn gwarchod coed i gyd, hyd yn oed y rhai newydd sydd yn ymddangos gyntaf flynyddoedd ar ôl i'r gorchymyn gael ei wneud. Yn yr achos hwnnw, ni fyddai o gymorth i ofyn am ganiatâd i waredu isdyfiant a phrysgoedd (sydd yn debygol o gynnwys glasbrennau o'r fath).
- 15.83 Mae eithriad o'r angen am roi gwybod i'r awdurdod cynllunio am waith i goeden mewn ardal gadwraeth lle mae'r goeden o dan sylw yn llai na maint penodol.⁶² Ond nid oes eithriad cyfwerth o'r angen am gael caniatâd lle gwarchodir y goedengan GDC. Serch hynny, mae'r gorchymyn enghreifftiol mwya diweddar yn Yr Alban yn cynnwys darpariaeth o'r fath, lle nad oes angen cael caniatâd o dan y gorchymyn ar gyfer torri, diwreiddio, tocio, neu frigdorri coed gyda thryfesur heb fod yn fwy na 75mm (neu 100mm mewn coetir lle mae'r gwaith yn cael ei wneud i wella twf coed eraill).⁶³ Mae hyn yn caniatáu teneuo coetiroedd, er nad yw'n gwarchod glasbrennau sydd newydd gael eu plannu mewn achosion eraill.
- 15.84 Rydym yn ystyried dros dro y dylai fod eithriad cyfyngedig o'r angen am ganiatâd mewn perthynas â glasbrennau bach, ond nid lle plannwyd nhw fel canlyniad

(1) y gofyniad o dan adran 206 DCGTh 1990; neu

⁶¹ Gweler **para 15.92**.

⁶² Rheoliadau Cynllunio Tref a'r Gwlad (Coed) 1999, rheol 10(1)(e), (f).

⁶³ Erthygl 4(c), (d) o'r gorchymyn enghreifftiol yng Nghylchlythyr Llywodraeth Yr Alban 2011, *Gorchymynion Cadw Coed*, Atodiad A.

(2) yr amod ar ganiatâd cynllunio neu ganiatâd i dorri coeden arall.

15.85 Byddai hyn yn gwarchod glasbrennau a oedd wedi'u plannu yn fwriadol ac yn haeddu cadwraeth, ond byddai'n gadael isdyfiant a phrysgoedd i gael eu tynnu mewn coetiroedd yn rheolaidd heb orfod poeni am erlyniad.

Cwestiwn ymgynghori 15-8.

Cynigiwn dros dro bod eithriad newydd yn cael ei gyflwyno o'r angen am ganiatâd o dan reoliadau cadw coed, i adael i waith i gael ei wneud heb ganiatâd ar goed gyda thryfesur heb fod yn fwy na maint penodol, ac eithrio coed a blannwyd fel canlyniad

(1) y gofyniad o dan adran 206 DCGTh 1990 neu

(2) yr amod ar ganiatâd cynllunio neu ganiatâd i dorri coeden arall.

Yw ymgynghoreion yn cytuno?

Tystysgrif angen am ganiatâd

15.86 Fel y mae gyda dangos hysbysebion, gall fod llawer o ansicrwydd ynglŷn ag os oes angen am ganiatâd ar gyfer gwaith arfaethedig i goeden neu goetir, ac yn enwedig os yw'n cwmpo o fewn un neu fwy o'r eithriadau yn y Ddeddf neu'r gorchymyn (neu, o dan y system newydd, yn y rheoliadau). Ac yma hefyd, mae hyn wir yn anffodus wrth ystyried bod gwneud gwaith ar goed gwarchodedig heb ganiatâd yn drosedd.

15.87 Mae'n bosibl chwilio am farn anffurfiol gan awdurdod; ond ni fydd barn o'r fath o reidrwydd yn ei rhwymo pe ddigwyddai gweithrediadau gorfodi wedi hyn.⁶⁴ A byddai'n bosib mewn theori i gael datganiad gan Yr Uchel Lys ynglŷn â'r angen am ganiatâd.⁶⁵ Ond nid yw'n bosib cael tystysgrif cyfreithlondeb rhwymol gan yr awdurdod cynllunio, gan nad oes cyswllt gyda chaniatâd cynllunio (fel y mae, o leiaf, yn gysylltiedig â rhai arddangosfeydd o hysbysebion).

15.88 Eto, felly, rydym yn ystyried dro y byddai'n fwy syml i gael mecanwaith, nid annhebyg i'r un yn llywodraethu ceisiadau am dystysgrifau cyfreithlondeb ar gyfer datblygiadau arfaethedig (CLOPUDs), lle gallai unrhyw un geisio am benderfyniad rhwymol ynglŷn â chyfreithlondeb gwaith arfaethedig i warchod coed - hynny yw, a fyddent yn arwain at drosedd o dan adran 210 DCGTh 1990 pe gwneid y gwaith. Yna byddai tystysgrif o'r fath, o'i dyroddi, yn rhwystro'r awdurdod rhag cychwyn erlyniad.

15.89 Fel gyda'n cynnig tebyg mewn perthynas â thystysgrifau ynghylch yr angen am gydsyniad i arddangos hysbysebion⁶⁶ byddem yn croesawu barn ymgynghoreion ynghylch sawl cais tebyg all fod mewn gwirionedd am dystysgrifau ynghylch yr angen

⁶⁴ *Postermobile v Brent LBC*, The Times, 8 Rhagfyr 1997; *R v Westminster CC v National Car Parks* [2002] (heb ei adrodd).

⁶⁵ Er gall hyn fod yn anodd yn ymarferol; gweler Chambers yn erbyn Guildford BC [2008] JPL 1459, QB.

⁶⁶ Gweler **para 14.70**.

am gydsyniad ar gyfer gwaith ar goed. ac a fyddai'r baich o'u prosesu yn fwy neu'n llai na'r budd a gaed o ffordd hawdd o gael sicrwydd.

- 15.90 Byddai'n well i weithdrefn ar gyfer ceisiadau o'r fath gael ei chynnwys yn y Rheoliadau newydd pan fydd y system newydd yn dod i rym; ond byddai angen addasu'r darpariaethau galluogi o ganlyniad.

Cwestiwn ymgynghori 15-9.

Ystyriwn dros dro y dylid cyflwyno darpariaeth yn y rheoliadau coed (gyda darpariaeth alluogi briodol yn y Bil) i alluogi tystysgrif cyfreithlondeb i gael eu ddyroddi mewn perthynas â gwaith arfaethedig ar goeden.

Ydy'r ymgynghoreion yn cytuno? A beth fyddai'r goblygiadau tebygol o ran deunyddiau o'r cynnig hwn?

Ceisiadau am ganiatâd

- 15.91 Ar hyn o bryd nid oes gofyn i awdurdod cynllunio gydnabod derbyn cais am ganiatâd o dan orchymyn cadw coed, fel y mae gyda mathau eraill o geisiadau o dan DCGTh 1990. Awgrymodd canllawiau llywodraeth Lloegr y byddai'n arfer da i wneud hyn.⁶⁷ Awgrymwn y gallai'r hepgoriad hwn gael ei unioni unwaith y gwneir rheoliadau newydd.

Cwestiwn ymgynghori 15-9.

Cynigiwn dros dro y dylid gofyn i awdurdodau cynllunio gydnabod ceisiadau am ganiatâd o dan reoliadau coed.

Ydy'r ymgynghoreion yn cytuno?

GOFYNIAD I BLANNU COED NEWYDD

Lleoliad y goeden newydd

- 15.92 Mae Adran 206 DCGTh 1990 yn gosod dyletswydd i blannu coeden newydd
- (1) os yw coeden a warchodir gan orchymyn cadw coed yn cael ei symud, ei diwreiddio neu ei dinistrio yn anghyfreithlon, neu
  - (2) os yw coeden a warchodir gan orchymyn (heblaw am orchymyn coetiroedd) yn cael ei symud heb ganiatâd oherwydd bod y goeden wedi marw, yn marw neu yn beryglus.

⁶⁷ Gorchymynion Diogelu Coed: Arweiniad i'r Gyfraith ac Ymarfer Da, Adran yr Amgylchedd, 2000, para 6.42.

- 15.93 Bydd y goeden newydd yn cael ei phlannu "yn yr un lle", oni bai bod yr awdurdod cynllunio yn cytuno i amrywio'r gofyn. Yn ymarferol, mae plannu coeden ar yr un lle yn union yn aml yn anymarferol - neu mae'n ddrud heb raid oherwydd yr angen i dynnu gweddillion y goeden gynt. Ystyriwn ni dros dro y byddai'n synhwyrol i ystwytho'r gofyn ychydig, gan adael i'r goeden newydd gael ei phlannu "yn neu yn agos at" leoliad y goeden wreiddiol.⁶⁸
- 15.94 Byddai hyn yn adlewyrchu'r gofyn i ailblannu fel y mae'n berthnasol i goetiroedd gwarchoddedig, sydd yn gofyn am ailosod coed sydd wedi eu gwaredu trwy blannu'r un nifer o goed "ar neu yn agos at " y tir lle safai'r coed hynny.

Cwestiwn ymgynghori 15-11.

Rydym yn cynnig dros dro y dylai'r gofyn i blannu coeden newydd yn dilyn torri coeden sy'n beryglus neu yn dilyn gwaith anawdurdodedig fod yn gyfyngedig i blannu coeden o fath tebyg yn neu yn agos i leoliad y goeden gynt (yn hytrach na, fel y mae ar hyn o bryd, yn cael ei phlannu yn union yr un lle).

Ydy'r ymgynghoreion yn cytuno?

Amrywio hysbysiad ailosod coed

- 15.95 Os bydd perchennog tir yn methu cydymffurfio â'r gofyn i blannu coeden naill ai o dan adran 206 DCGTh 1990 neu o dan amod ar ganiatâd i dorri coeden warchoddedig, gallai'r awdurdod orfodi'r gofyn gan wasanaethu hysbysiad ailosod o dan adran 207. Mae hawl i apelio yn erbyn hysbysiad o'r fath dan adran 208.
- 15.96 Ymddengys, ar hyn o bryd, nad oes pŵer gan awdurdod cynllunio i hepgor neu ystwytho hysbysiad ailosod. Serch hynny, mae'r Llysoedd wedi dal y gall awdurdod orfodi rhai yn unig o'r gofynion rhybudd gorfodi cynllunio⁶⁹; a nid oes rheswm pam na ddylai fedru amrywio hysbysiad ailosod coed, er nid mewn ffordd o'r fath i ymestyn ei gwmpas.
- 15.97 Rydym yn ystyried dros dro bod yr arfer presennol yn darparu cyfle da i gyflwyno pŵer eglur i amrywio hysbysiad ailosod.⁷⁰

Cwestiwn ymgynghori 15-12.

Cynigiwn dros dro y dylid cael pŵer eglur yn galluogi awdurdod cynllunio i hepgor neu ystwytho hysbysiad ailosod.

Ydy'r ymgynghoreion yn cytuno?

⁶⁸ A gweler *Gorchmynion Cadw Coed: Adolygiad*, Adran yr Amgylchedd, 1994, paragraffau 2.44, 2.45.

⁶⁹ Cwmni Dymchweliad ac Adeiladwaith Arcam Cyf yn erbyn CS Worcestershire [1964] 1 WLR 661.

⁷⁰ *Gorchmynion Cadw Coed: Adolygiad*, Adran yr Amgylchedd, 1994, para 2.47.

Costau a godir gan yr awdurdod cynllunio

- 15.98 Mae Adran 209 DCGTh 1990 yn darparu y gall, lle na fu cydymffurfio â hysbysiad ailosod, awdurdod cynllunio weithredu ar ei ben ei hun i wneud y gwaith sy'n ofynnol, ac adennill y gost oddi wrth berchennog y tir. Mae Adran 209(5) yn darparu y gall rheoliadau ddarparu am unrhyw gostau a godir gan awdurdod i'w cofrestru fel pridiant ar y tir, yn gadael y costau i'w casglu gan brynwyr dilynol. Serch hynny, nid oes rheoliadau o'r fath wedi cael eu gwneud.⁷¹
- 15.99 Gallai'r diffyg pŵer gan awdurdod i adennill y costau sy'n codi o blannu coed newydd atal yr awdurdod rhag orfod gweithredu; a byddai cynhyrchu rheoliadau i gyflwyno'r system newydd o orchymnion cadw coed yn gyfle i gywiro'r hepgoriad hwn. Ar y llaw arall, nid yw'r costau yn gysylltiedig â phlannu coed newydd yn debygol o fod yn uchel, a mae'r cost o'u casglu yn debygol o fod bron mor uchel, ac efallai o'r herwydd na fyddai adennill y costau gwerth chweil.

Cwestiwn Ymgynghori 15-13.

Mae Adran 209 DCGTh 1990 yn darparu bod rheoliadau yn cael eu gwneud yn galluogi awdurdod cynllunio i adennill unrhyw gostau sy'n deillio o wneud a gorfodi hysbysiad ailosod coed; ond nid oes rheoliadau o'r fath wedi cael eu gwneud hyd yn hyn.

A fyddai pwerau o'r fath o gymorth i sicrhau bod y coed newydd yn cael eu plannu mewn achosion priodol?

GWAITH ANAWDURDODEDIG I GOED

- 15.100 Mae Adran 210(1) DCGTh 1990 yn darparu ei bod yn drosedd
- (1) i dorri, dadwreiddio neu ddinistrio coeden warchoddedig yn fwriadol;
  - (2) yn fwriadol i ddifrodi, tocio neu frigidorri'r goeden mewn ffordd sy'n debygol o'i dinistrio; neu
  - (3) i achosi neu ganiatáu unrhyw un o'r gweithgareddau hyn.
- Mae person sy'n euog o drosedd o dan adran 210(1) yn atebol am gollfarn ddiannod, neu am gollfarn trwy dditiad, i ddirwy (o unrhyw swm).⁷²
- 15.101 15.101 Mae Adran 210(4) yn darparu bod unrhyw dor o orchymyn cadw coed yn drosedd, yn dwyn cosb uchaf o ddirwy Lefel 4 ar y raddfa sylfaenol (ar hyn o bryd yn £2,500).

⁷¹ Cymharu Rheoliadau Cyffredinol CGTh 1992 (OS Rhif 1492), rheoliad 14(2) (rhybuddion gorfodi) a rheoliad 14(3) (hysbysiadau tir diffaith).

⁷² DCGTH 1990, adran 210(2), newidwyd gan OS 2015 664, Atodiad 4, para 18.

Difrod byrbwyll neu anuniongyrchol

- 15.102 Mae geiriad adran 210(1) yn dangos bod y trosedd o dan yr isadran honno ond yn cael ei chyflawni pan yw'r dinistr neu ddifrod yn "fwriadol". Ar yr olwg gyntaf gallai ymddangos nad yw hyn yn cynnwys difrod ayyb a achoswyd fel canlyniad i weithrediadau a wnaethpwyd yn fyrbwyll ynghylch a fydd neu na fydd ganddynt yr effaith honno. Ceir enghraifft nodedig lle mae ymgymwrwr statudol, neu gontractwr ar ei ran, yn cynnal rhaglen adnewyddu ceblau neu bibellau mewn ardal fawr yn cynnwys nifer o goed gwarchoddedig.
- 15.103 Mae enghreifftiau eraill o weithgareddau a all arwain at goed yn cael eu difrodi yn cynnwys ymyrryd â'r lefel trwythiad, defnyddio cemegion niweidiol, codi neu ostwng lefelau pridd (yn enwedig yn ystod datblygiad) a phori anifeiliaid mewn coetiroedd. Gallai pob un o'r rhain gael yr effaith o ladd coed, hyd yn oed os yn raddol yn unig, ond gallai fod yn anodd neu yn amhosib i brofi bod y canlyniad wedi'i fwriadu yn ymwybodol.
- 15.104 Mae'r llysoedd wedi dal bod y gair "bwriadus" mewn statud troseddol yn cynnwys byrbwylltra.⁷³ Rydym yn ystyried bod "bwriadol neu fyrbwyll" yn fwy clir na "bwriadus" - a gellid dadlau bod ganddynt yr un ystyr⁷⁴; er y gallai, wrth fynd heibio, gynnwys hefyd ymddygiad byrbwyll o'r math a ragwelwyd. Rydym yn ystyried dros dro bod yr ymarfer cyfredol yn darparu cyfle da i wneud newid o'r fath.⁷⁵

Cwestiwn ymgynghori 15-14.

Rydym yn cynnig dros dro bod cwmpas y materion a waherddir gan orchymyn cadw coed yn cael ei ymestyn i gynnwys achosi niwed i goeden:

- (1) yn fwriadol; neu
- (2) yn fyrbwyll (er enghraifft, gan godi neu ostwng lefelau pridd o gwmpas gwaelod y goeden, neu pori anifeiliaid mewn coetiroedd).

Ydy'r ymgynghoreion yn cytuno?

Un tramgwydd neu ddau

- 15.105 15.105Yn DCGTh 1947, roedd y tramgwydd perthnasol yn syml yn torri gorchymyn cadw coed; roedd y gosb uchaf yn ddirwy o bum deg punt. Mae'n debyg bod hyn yn cynnwys torri coeden gwych ei golwg a thynnu cangen oddi ar goeden mewn coetir.
- 15.106 15.106Gall problemau godi lle mae gwaith (ac eithrio torri, tocio neu ddinistrio coeden) wedi cael ei wneud mewn amgylchiadau lle, ar amser codi erlyniad, nad yw'n

⁷³ *R v Sheppard* [1981]AC fel per Yr Arglwydd Diplock ar dud 398.

⁷⁴ Blackstone, *Criminal Practice*, 2017, para A2.13.

⁷⁵ Gweler hefyd Gorchymynion Diogelu Coed: Adolygiad, Adran yr Amgylchedd, 1994, paragraffau 2.40, 2.41 oedd yn awgrymu gwahardd difrod a achosyw yn "esgeulus neu'n anuniongyrchol".

glir os byddant yn arwain at ddinistrio coeden ai peidio. Os bydd contractwr yn cael ei gyhuddo o dan adran 210(1), gall y dystiolaeth a ddangoswyd fod yn ddigon i brofi bod gwaith wedi cael ei wneud i goeden, ac felly i gyfiawnhau collfarn o dan adran 210(4), ond nid i brofi heb amheuaeth resymol bod gwneud y gwaith yn debygol o ddinistrio coeden.

- 15.107 Cyflwynwyd y gwahaniaeth rhwng y ddau dramgwydd yn y Ddeddf Amwynderau Dinesig 1967. Roedd y Bil gwreiddiol (Bil aelod preifat) wedi cynnig, yn syml, cynyddu'r gosb uchaf am unrhyw dor-gorchymyn, o £50 i £250. Mewn ymateb, roedd y Llywodraeth wedi cynnig gwelliant a gafodd ei weithredu wedi hynny, yn gwahaniaethu rhwng y ddau gategori.⁷⁶Ers hynny mae'r dirwyon wedi cynyddu yn sylweddol.⁷⁷
- 15.108 15.108Os bydd y treial yn y Llys Ynadon, gall y fainc yn syml ganfod y cyhuddedig yn euog o'r drosedd llai, ond dim ond os oes cyhuddiad ar wahân ar y gwŷs yn cyfeirio at isadran (4).⁷⁸ Er hynny, os yw'r cyhuddedig wedi dewis treial gan reithgor, nid yw'r llwybr hwnnw ar agor, gan fod y drosedd o dan isadran (4) yn dreial ddiannod yn unig. Er y gall rheithgor ganfod y cyhuddedig yn euog o drosedd llai, gall wneud hyn yn unig os yw'r drosedd llai yn drosedd naill ffordd.⁷⁹ Mae'n dilyn bod y cyhuddedig sydd wedi cael ei gyhuddo o'r drosedd fwy difrifol, pa un ai mewn cysylltiad â chyhuddiad o drosedd lai neu beidio, os yw e/hi yn ystyried bod y dystiolaeth yn gallu cefnogi'r gollfarn ar yr ail yn unig, dylai ddewis treial gan reithgor ac yna argymhell nad oes achos i'w ateb ynglŷn â'r cyntaf.
- 15.109 Mae hefyd yn bosib i ddatblygwr diegwyddor ddinistrio coeden mewn lle anhwylyd drwy wneud dilyniant o weithrediadau weddol fychan, pob un ohonynt yn gosbadwy o dan isadran (4) yn unig, ond a fyddai ar y cyd yn golygu nad oedd yn werth cadw'r goeden.
- 15.110 Ateb syml i'r broblem hon fyddai dychwelyd i'r fformiwla a ddefnyddiwyd yn DCGTh 1947, yn cyfeirio at "unrhyw dor-gorchymyn cadw coed" - neu, o dan y system newydd a gyflwynwyd yn Neddf Gynllunio 2008, "unrhyw dorri rheoliadau cadw coed". Cynigiwyd newid o'r fath gan yr AS Alun Michael pan oedd Deddf 2008 yn mynd trwy Tŷ'r Cyffredin, ond ni ddenodd y cynnig gefnogaeth gan y Llywodraeth.⁸⁰
- 15.111 Byddai hefyd yn dod â'r gyfraith yn gysylltiedig â gwaith anawdurdodedig ar goed ar yr un trywydd â'r sefyllfa gyda gwaith anawdurdodedig ar adeiladau rhestredig, mewn perthynas ag adran 9 Deddf Adeiladau Rhestredig 1990 sydd yn darparu bod torri gofynion adran 7 yn drosedd - profadwy naill ffordd, gyda dirwy anghyfyngedig yn dilyn collfarn.⁸¹ Mae Adran 7 yn ei thro yn datgan yn syml "ni fydd person yn cyflawni neu achosi i gyflawni unrhyw waith ar gyfer dymchwel adeilad rhestredig neu ar gyfer

---

⁷⁶ Pwyllgor Sefydlog C, 8 Chwefror 1967, col 123.

⁷⁷ Gweler **paras 15.100, 15.101**.

⁷⁸ *Lawrence v Same* [1968] 2 QB 93.

⁷⁹ Criminal Law Act 1967, a 6(3).

⁸⁰ Newidiad arfaethedig rhif 439 i gymal 157. Hansard, 25 Ionawr 2008, col 407.

⁸¹ Deddf Adeiladau Rhestredig 1990, adran 9, newidwyd gan OS 2015 664, Atodiad 4, para 19.

ei newid mewn unrhyw ffordd a effeithia ei nodwedd fel adeilad o les pensaernïol arbennig neu les hanesyddol oni bai bod y gwaith yn awdurdodedig".

15.112 Mae hyn yn rhagweld yn glir amrediad amgylchiadau yn amrywio o ddymchwel adeilad Gradd 1 i dynnu pot simnai o adeilad Gradd 2. Yn ymarferol, byddai lefel y niwed yn cael ei adlewyrchu yn y ddedfryd a roddir.⁸²

15.113 Ystyriwn ni dros dro y byddai'n fwy syml i ailosod adran 210(1) a 210(4) DCGTh 1990 gydag un tramgwydd unigol, yn cynnwys unrhyw dorri rheoliadau cadw coed.

Cwestiwn ymgynghori 15-15.

Cynigiwn y dylai'r ddau dramgwydd sydd ar hyn o bryd o fewn adran 210 o'r DCGTh 1990, sydd yn sôn am waith a ellir arwain at golled y goeden (isadran (1)) a gwaith arall (isadran (4)) gael eu disodli gydag un tramgwydd unigol, yn brofadwy naill ai yn ddiamod neu ar dditiad, o dorri rheoliadau cadw coed.

Yw ymgynghoreion yn cytuno?

Angen i brofi bod gorchymyn ar gael ar gyfer archwiliad

15.114 Nodwyd eisod ei bod yn bwysig bod copi o orchymyn cadw coed yn cael ei gadw ar gael ar gyfer archwiliad cyhoeddus, i hysbysu'r rhai fydd efallai yn dymuno gwneud gwaith i'r goeden o dan sylw fisoedd neu flynyddoedd ar ôl i'r gorchymyn gael ei wneud.⁸³ Bodolaeth y gofyn hwn yn rhannol a alluogodd y Llys Adrannol yn *CB Maidstone BC v Mortimer* i ddod i'r casgliad bod y drosedd o dan adran 210 DCGTh 1990 yn drosedd o atebolrwydd caeth, nad oedd yn gofyn am dystiolaeth gan yr erlyniad o wybodaeth ar ran y cyhuddedig. Nododd

"nid yw hi'n dasg anodd i unrhyw aelod o'r cyhoedd....i gael gwybodaeth ddibynadwy gan yr awdurdod lleol ynglŷn ag os yw'r goeden o dan sylw yn amodol ar orchymyn cadw."⁸⁴

15.115 Ystyriwyd y canlyniad o awdurdod yn methu cydymffurfio â'r gofyn i gadw copi o'r gorchymyn ar gyfer archwiliad gan Y Llys Adrannol yn *Bro Morgannwg v Palmer*, lle roedd y cyhuddedig wedi ceisio darganfod os oedd coeden yn warchoddedig neu beidio, ond wedi methu darganfod bod y gorchymyn yn bodoli.⁸⁵ Sylwyd gan y Llys bod y darn wedi'i ddyfynnu yn *Maidstone* yn rhagdybio fel mater o ffaith bod copi o'r gorchymyn perthnasol ar gael i'w archwilio ar yr adeg y gwnaed y gwaith. Aeth ymlaen i ddal pe na fedrai'r awdurdod sefydlu os oedd y gorchymyn wedi cael ei osod ar gyfer archwiliad neu beidio, ni ellid dibynu arno i ganfod erlyniad.

⁸² Yn unol â'r achosion canllaw *R v Duckworth* (1995) 167 Cr App r (s) yn 531 ac *R v Palmer* (1989) 121 Cr App R yn 408, ac arweiniad gan y Panel Ymgynghori ar Ddedfrydi.

⁸³ Gweler **para 15.48 uchod**.

⁸⁴ [1980] 3 All ER 552, per Park J at tud 554f.

⁸⁵ [1984] JPL 334.

- 15.116 Yn anffodus, aeth y Llys ym *Mro Morgannwg* ymlaen i ddal bod methiant i gael y gorchymyn ar gael ar gyfer archwiliad yn golygu bod y gorchymyn yn "ddi-rym". Ymddengys bod hyn yn anghywir, oherwydd gallai dilysrwydd y gorchymyn ond gael ei herio gan gais i'r Uchel Llys a wneir o fewn chwe wythnos o gael ei gadarnhau; nid yw'n agored i'r cyhuddedig mewn treial troseddol i ddadlau bod gorchymyn yn ddi-rym. Ond roedd y Llys Adranol yn amlwg yn ceisio pwysleisio bod gofynion gweithredol o'r fath yn bwysig; felly byddai'r cyhuddedig o bosib mewn sefyllfa o'r fath yn gorfod dibynnu ar wneud cais i gael yr erlyniad atal yr achos fel camddefnyddio proses. Serch hynny, mae hynny i'w weld i roi baich rhy drwm ar rywun sydd wedi ceisio yn ddiwyll cydymffurfio â gofynion y gyfraith.
- 15.117 Rydym yn ystyried y byddai'n well i'r erlyniad orfod profi bod y gorchymyn ar gael ar gyfer archwiliad ar amser y tramgwydd - neu bod copi ohono wedi cael ei gyflwyno i'r person oedd yn gwneud y gwaith - yn hytrach na bod y cyhuddedig yn gorfod dangos nad yw'r gorchymyn naill ai wedi cael ei gyflwyno iddynt na'i fod ar gael ar gyfer archwiliad.
- 15.118 Mae'r drosedd yn adran 210 (fel y bydd yn dilyn ei newid yn Neddf Gynllunio 2008) yn gysylltiedig â gwneud mathau gwahanol o waith i goeden warhaddedig yn groes i reoliadau cadw coed; a mae'r rheoliadau (yn Lloegr) yn gwahardd gwaith "ar goeden gyda gorchymyn yn gysylltiedig â hi".⁸⁶ Ystyriwn dros dro y dylai'r rheoliadau cyfwerth yng Nghymru gyfeirio at wneud gwaith ar goeden sy'n amodol ar orchymyn yr oedd copi ohono wedi cael ei gyflwyno i'r person oedd yn gwneud y gwaith, neu bod copi ohono wedi bod ar gael ar gyfer archwiliad adeg gwneud y gwaith.
- 15.119 Byddai hefyd yn addas i gael amddiffyniad am gyhuddiad os yw'r cyhuddedig yn gallu dangos nad oedd e/hi wedi derbyn copi o'r gorchymyn, a nad oedd yn gwybod amdano, a na allai bod disgwyl iddo/iddi wybod o fewn rheswm, am ei fodolaeth. Byddai hyn yn caniatáu'r awdurdod i erlyn contractwyr a oedd wedi cael eu cyflwyno yn bersonol gyda chopi o'r gorchymyn, ond byddai'n osgoi atebolrwydd yn cael ei atodi, er enghraifft, i berchennog absennol nad oedd copi o'r gorchymyn wedi ei anfon ato/ati hyd hynny.

Cwestiwn ymgynghori 15-15.

Ystyriwn dros dro y dylai'r drosedd o dan adran 210 (torri rheoliadau cadw coed) a'r rheoliadau a wnaethpwyd o dan adran 202A yn gwahardd gwaith ar goeden yn amodol ar orchymyn cadw coed gael ei llunio fel bod yn rhaid i'r erlyniad brofi bod

- (1) **copi o'r gorchymyn wedi cael ei gyflwyno i'r person yn gwneud y gwaith cyn i'r gwaith ddechrau; neu**
- (2) **copi o'r gorchymyn ar gael ar gyfer archwiliad cyhoeddus ar amser y gwaith; a**

⁸⁶ TCP (Tree Preservation) (England) Regulations 2012.

dylai amddiffyniad fod ar gael i berson a gyhuddir o drosedd o'r fath os yw'n gallu dangos nad oedd e/hi wedi derbyn copi o'r gorchymyn, a nad oedd yn gwybod amdano, a na allai bod disgwyl iddo/iddi wybod o fewn rheswm, am ei fodolaeth.

Yw ymgylgoreion yn cytuno?

COED MEWN ARDALOEDD CADWRAETH

Gweithdrefn hysbysu: y gyfraith bresennol

- 15.120 Mae'r ddeddfwriaeth bresennol yn darparu gwarchodaeth ar gyfer coed mewn ardaloedd cadwraeth braidd yn anfoddfaol, gan ei bod yn cynnwys proses gymeradwyo dwy-ran - mae rhaid rhoi rhybudd ar gyfer gwaith arfaethedig, o dan adran 211 DCGTh 1990, a gall yr awdurdod cynllunio benderfynu wedyn os yw'n dymuno gwneud gorchymyn cadw coed i warchod y goeden dan sylw.
- 15.121 Os bydd yr awdurdod yn gwneud gorchymyn, ac os yw'r ymgeisydd yn benderfynol o wneud y gwaith, yna mae'n rhaid i'r ymgeisydd wneud cais am ganiatâd o dan y gorchymyn (neu, yn y dyfodol, o dan y rheoliadau). Os gwneir cais am ganiatâd, a bod y caniatâd yn cael ei wrthod neu ei ganiatáu yn amodol ar amgylchiadau beichus, mae'n bosibl i wneud apêl yn y ffordd arferol. Os nad yw'r awdurdod yn gwneud gorchymyn, neu os nad yw'n gwneud penderfyniad o fewn chwe wythnos o gael ei hysbysu, gall y gwaith fynd yn ei flaen heb gosb ar unrhyw adeg yn y ddwy flynedd sy'n dilyn.
- 15.122 Mewn rhai achosion, gall awdurdod fod yn fodlon gweld y gwaith arfaethedig yn mynd yn ei flaen, ond dim ond os yw'r gwaith yn cael ei wneud mewn ffordd benodol; ac os bydd y goeden yn cael ei thorri, gallai'r awdurdod ddymuno diogelu bod un newydd yn cael ei phlannu. Ond nid oes pŵer gan awdurdod i atodi unrhyw amodau i hysbysiad i'r ymgeisydd yn caniatáu'r gwaith i ddigwydd.
- 15.123 Yn ymarferol, mae'n debygol y bydd swyddog perthnasol yr awdurdod cynllunio, wedi iddi/iddo dderbyn hysbysiad o dan adran 211, yn archwilio'r safle a'r goeden dan sylw - oni bai ei fod yn gyfarwydd â'r safle a'r goed - a bydd yn gwneud penderfyniad yn y fan a'r lle ynglŷn ag os yw'r gwaith arfaethedig yn ddymunol neu beidio (o bosib yn amodol ar amgylchiadau penodol). Ni fyddai felly yn cynnwys unrhyw faich ychwanegol ar yr awdurdod i wneud "penderfyniad" heb oedi, os yn anghenrheidiol yn amodol ar amgylchiadau, yn hytrach na gwneud gorchymyn, ac wedyn aros am gais pellach am ganiatâd o dan y gorchymyn hwnnw, ac wedyn gorfod ei bennu yn ffurfiol.

Diwygiad posibl

- 15.124 Rydym felly yn ystyried dros dro y byddai'n fwy syml pe bai awdurdod, wedi cael ei hysbysu am waith arfaethedig ar goeden mewn ardal gadwraeth, i gael pedwar ymateb posibl yn agored iddo:
- (1) i ganiatáu'r gwaith (naill ai torri'r goeden neu waith arall iddi) i ddigwydd, heb unrhyw amodau (heblaw am fod terfyn amser o ddwy flynedd);

- (2) i ganiatáu i'r goeden gael ei thorri, yn amodol ar gymal bod coeden newydd yn cael ei phlannu;
- (3) i osod gorchymyn cadw coed, ac i ganiatáu gwaith i'r goeden ac eithrio cael ei thorri, o bosibl yn amodol ar amgylchiadau; neu
- (4) i osod gorchymyn cadw coed, ac i wrthod caniatâd ar gyfer y gwaith.

15.125 Ni fyddai hyn yn cyflwyno gweithdrefn newydd, ond byddai'n crynhoi'r weithdrefn gymhleth sydd eisoes yn bodoli. Byddai hyn yn arbed amser ac ymdrech i'r awdurdod cynllunio mewn sefyllfaoedd lle mae'n dymuno gwneud dim byd mwy, yn syml, na chaniatáu i'r gwaith ddigwydd ar unwaith.

15.126 Ond byddai'n gadael i ymgeiswyr wybod ble maent yn sefyll, a byddai'n osgoi'r angen am ail gais os byddai'r awdurdod yn dymuno dewis opsiwn (2), (3) neu (4). Os na dderbyniwyd unrhyw ymateb o fewn y cyfnod o chwe wythnos, ac os nad oedd GCC wedi cael ei osod, gellid tybio bod yr ateb fel y mae yn yr opsiwn cyntaf; os oedd yr ateb yn (2) neu (3), byddai hawl i apelio yn erbyn yr amodau; ac os (4), yn erbyn y gwrthodiad. Pe fyddai gorchymyn cadw coed yn cael ei wneud, byddai hi fel arfer yn un dros dro, angen cadarnhad o fewn chwe mis.

15.127 Byddai'r weithdrefn hysbysu yn gweithredu fel y mae hi ar hyn o bryd. Byddai'r weithdrefn am opsiwn 1 fel y mae o dan adran 211. Byddai'r weithdrefn o dan opsiwn (2) yn gofyn am bŵer newydd yn galluogi'r awdurdod i osod amodau ar ganiatâd a roddir o dan adran 211(3)(b)(i). A gallai'r weithdrefn am opsiynau (3) a (4) yn syml fod yn amrywiaeth bychan ar gyfer y gweithdrefnau a fyddai'n perthyn fel arall i benderfynu cais am ganiatâd i goeden GDC - yr unig wahaniaeth fyddai'r ffaith bod y hysbysiad wedi cael ei gyflwyno o dan adran 211 a byddai'n cael ei ystyried yn awtomatig fel cais am ganiatâd o dan y GDC newydd.

Cwestiwn ymgynghori 15-17.

Ystyriwn dros dro y byddai'n symlach pe bai awdurdod, wedi cael ei hysbysu o dan adran 211 DCGTh 1990 am waith arfaethedig ar goeden mewn ardal gadwraeth, i gael pedwar ymateb posibl yn agored iddo:

- (1) **i ganiatáu'r gwaith (naill ai torri'r goeden neu waith arall iddi) i ddigwydd, heb unrhyw amodau (heblaw am fod terfyn amser o ddwy flynedd);**
- (2) **i ganiatáu i'r goeden gael ei thorri, yn amodol ar gymal bod coeden newydd yn cael ei phlannu;**
- (3) **i osod gorchymyn cadw coed, ac i ganiatáu gwaith i'r goeden ac eithrio cael ei thorri, o bosibl yn amodol ar amgylchiadau; neu**
- (4) **i osod gorchymyn cadw coed, ac i wrthod caniatâd am y gwaith.**

Ydy'r ymgynghori yn cytuno?

Pwyntiau eraill

- 15.128 Mae nifer o bwyntiau a godwyd yn gynharach yn y Bennod hon yn gysylltiedig â gwarchod coed gan orchmynion cadw coed hefyd yn wir am y gorchmynion ynglŷn â choed mewn ardal gadwraeth.
- 15.129 Yn benodol, byddai'r diffiniad o "coeden" fel yr awgrymir uchod yn gymwys i'r darpariaethau yn y Bil â'r darpariaethau mewn ardaloedd cadwraeth fel ei gilydd.
- 15.130 A byddai'r pwyntiau a wnaethpwyd yn gynharach ynglŷn â'r eithriadau yn gysylltiedig â choed meirwon, coed yn marw a choed peryglus a gwaith anghenrheidiol i leihau niwsans ynr un mor berthnasol i'r angen am hysbysu awdurdod cynllunio pan yw'r goeden o dan sylw mewn ardal gadwraeth.

